

T55

SEUTUKAUPUNKIANALYYSI

Asiantuntija, VTT Timo Aro ja asiantuntija, FM Susanna Haanpää
Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI
Toukokuu 2018

Sisältö

1. Analyysin tausta ja tarve
2. Analyysin kohde ja toteuttaminen
3. Elinvoimaindeksi
4. Vetovoimaindeksi
5. Tulokset ja johtopäätökset
6. Toimenpidesuosituksset

Analyysi on toteutettu seutukaupunkiverkoston ja SEUTU-ohjelman toimeksiannosta.

Analyysi löytyy sähköisesti osoitteesta www.kuntaliitto.fi/seutukaupunkiseminaari2018.

Kuvio 1. Seutukaupunkianalyysin kaupungit (T55)

1. Analyysin tausta ja tarve

Globaalit muutokset vaikuttavat aluerakenteeseen ja alueiden kehitykseen voimallisesti ja äkillisesti. **Suomi ja sen alueet ovat siirtyneet yhteiskuntavaiheeseen, jossa kaikki vaikuttaa kaikkeen.** Keskinäisriippuvuus on lisääntynyt kaikilla aluetasoilla. Langaton tiedonsiirto, digitalisaatio, tietoteknologia, automatisaatio ja robotisaatio muuttavat jatkossa entistäkin enemmän ihmisten työhön, asumiseen, liikkumiseen, liikenteeseen, vapaa-aikaan jne. liittyviä tottumuksia. Aluerakenteeseen ja aluekehitykseen muutokset heijastuvat viiveellä. Alueiden kyky reagoida ulkopuolisiin ja lyhyen aikavälin taloudellisiin häiriöihin korostuu muutostilanteissa.

Aluerakenteen isot muutosvoimat liittyvät tällä hetkellä muun muassa kaupungistumiseen, samanaikaiseen keskittymis-, harvenemis- ja autioitumiskehitykseen, liikenne- ja kasvukäytäviin perustuvaan vyöhykkeisyyteen, alueliikkuvuuteen, demografiseen muospaineeseen, alueelliseen eriytymiseen ja monipaikkaisuuteen. **Jokainen muutostrendi aiheuttaa eri-asteisia syy- ja seuraussuhteita alueiden kehitykseen, mutta ne ovat myös kiinteässä**

yhteydessä toisiinsa. Kaikki muutosvoimat vaikuttavat aluerakenteeseen yhdessä ja erikseen tällä hetkellä enemmän keskittävästi kuin tasoittavasti. Muutokset ilmenevät kaikilla aluetasoilla eri mittakaavassa: maakunta-, seutukunta- ja kuntatasolla.

Ei ole ollut helppo kehittää seutukaupunkeja tai ylipäätään pieniä ja keskisuuria kaupunkeja tässä tilanteessa Suomessa. **Kaikki seutukaupungit ovat käyneet läpi kolminkertaista rakennemuutosta, kun samanaikaisesti ovat muuttuneet niin teollisuuden, palveluiden kuin osaamisenkin rakenteet.** Tilanteeseen ovat vaikuttaneet niin globaalit trendit kuin kansalliset toimenpiteet. Kuntien ja kaupunkien toimintaympäristö on ollut epävakaata ja -selvää jo reilun vuosikymmenen ajan. Yksi keskeinen tikkuisuuden syy on keskeneräinen ja sisällöltään jatkuvasti muuttuva sote- ja maakuntauudistus, ja sen osana erityisesti kasvupalvelulaki, jonka sisältö on muuttunut huomattavasti. Moni asia, joka hetki sitten näytti selkeältä, on mennyt kerta toisensa jälkeen uusiksi. Samalla tavalla voi luonnehtia uudistusta kokonaisuudessaan.

Samalla kaupunkipolitiikka on tekemässä Suomessa uutta tulemista. Tämä on näkynyt monissa avauksissa ja puheenvuoroissa sekä politiikan kentällä että sen laitamilla. Joukkojen etunenässä marssii Jan Vapaavuori, joka on koonnut Suomen 21 suurinta kaupunkia yhteen C21:ksi, jonka ydin on perinteinen suurimpien kaupunkien muodostama 6-pack.

Lisäksi käytävä- ja vyöhykekehittäminen Suomen kasvukäytävällä ja Pohjoisella kasvuvyöhykkeellä on kuronut käytävien varrella olevia kaupunkeja yhteen. **Seutukaupunkien on tavalla tai toisella kytkeydyttävä näihin käytäviin ja vyöhykkeisiin, jotta virrat eivät pyyhi niiden yli.**

Seutukaupungit ovat lanseeranneet seutukaupunkiverkoston nimellä T55. **Seutukaupungit ovat Suomessa vaa'ankieliasemassa: niiden elinvoiman ja menestyksen kautta ratkeaa pitkälti alueellisesti tasapainoinen kehitys sekä kansallisesti että maakuntien sisällä.** Seutukaupungit tarvitsevat ja vaativat räätälöityä kehittämisspolitiikkaa niin kansallisella kuin alueellisellakin tasolla. Kaupungistuminen kansainvälisenä megatrendinä on ilmiön keskeinen taustatekijä. Valtiotason politiikka ei ole kyennyt vastaamaan kaikkiin tämän päivän

yhteiskunnallisiin haasteisiin. Yhtenä esimerkkinä tästä voidaan pitää ympäristöpolitiikkaa. Toimijat löytyvät lähempänä tekojen kenttää. Ruotsalainen professori Kjell A. Nordström on kiteyttänyt, että tulevaisuutta ei tee 200 valtiota vaan 600 kaupunkiseutua. Vaikkakin tämä kommentti korostaa suuria kaupunkiseutuja, on tämä heräte myös seutukaupunkien kannalta: kannattaa liittoutua tarve- ja tapauskohtaisesti suurempien kaupunkien kanssa.

Hallinnollinen tai tilastollinen aluehierarkia perustuu suuralueisiin (5), maakuntiin (18), seutukuntiin (70), kuntiin (311) ja postinumeroalueisiin (3037).

Hallinnollisen aluehierarkian rinnalla on toiminnallinen aluehierarkia, joka perustuu alueiden väliseen yhteistyöhön, vuorovaikutukseen, verkostoihin ja edunajamiseen. Toiminnallinen aluehierarkia voidaan jakaa tällä hetkellä metropolialueeseen (1), suuriin kaupunkeihin (6), C21-kaupunkeihin (21), **T55-seutukaupunkeihin (55)**, suurten kaupunkiseutujen kehyskuntien verkostoon (26) sekä harvaan asuttujen ja pienten kuntien verkostoon (57). Monet kunnat kuuluvat useampaan yhteistyöverkostoon.

Seutukaupunkien rooli suomalaisessa kaupunkipolitiikassa on vähintään häilyvä. Seutukaupunkien väkiluku vaihtelee noin 5 500 asukkaasta yli 50 000 asukkaaseen. **Seutukaupungit ovat monimuotoinen joukko kaupunkeja, joilla on runsaasti sekä yhteisiä että erottavia tekijöitä.** Yhteiset nimittäjät liittyvät toimimiseen oman lähialueensa seutukeskuksina ja asutus-, työpaikka- ja palvelukeskittyminä. Ne siis toimivat pienemmässä mittakaavassa samoin kuin maakuntien keskuskaupungit isommassa mittakaavassa.

Erottavat nimittäjät liittyvät sijaintipotentiaaliin, asemaan alueellisessa työnjaossa, rakennemuutoksen etumerkkiin ja ennen muuta tulevaisuususkoon.

Seutukaupunkien alueellisen kehityksen tilannekuva on myös monin tavoin jakautunut: joukkoon kuuluu sekä positiivisen että negatiivisen rakennemuutoksen kaupunkeja sekä omaa asemaansa etsiviä kaupunkeja.

Olennaista on, ettei yhden mallin mukaiset ratkaisut eivät toimi seutukaupunkien kohdalla, vaan jokaista kolmea seututyyppeä pitäisi sekä arvioida että kehittää omassa kontekstissaan.

Seutukaupunkien asemaa, roolia tai merkitystä ei juurikaan huomioitu suomalaisessa

kaupunkipolitiikassa. Seutukaupungit ovat jääneet suurten kaupunkien, kasvukeskusten ja suurempien maakuntakeskusten katveeseen. Seutukaupunkien yhteistä ääntä ei kuulla – tai jos kuullaan – ääni ei ole aina yhtenäinen.

Seutukaupunkien kansallinen merkitys on kuitenkin paljon suurempi mitä julkisesta keskustelusta voisi päätellä erityisesti kahdesta syystä: 1) seutukaupungeissa on kyse noin miljoonan ihmisen kotipaikasta ja 2) seutukaupungit ovat merkittävästi kokoaan suurempia teollisuusvaltaisia valmistavan tuotannon vientikeskittymiä, joiden arvonlisäyksellä, viennillä ja investoinneilla on suuri kansallinen merkitys.

Yleisesti voi todeta, että seutukaupungit ovat olleet menettäjiä viime vuosikymmenien rakennemuutoksissa.

Seutukaupunkien pienet aluetaloudet ovat myös äkillisten rakennemuutosten tilanteessa erityisen herkkiä.

Eduskunnan tarkastusvaliokunta kiinnitti huomiota seutukaupunkien elinvoimaisuuteen ja taloudelliseen pärjäämiseen vuonna 2015.

Tarkastusvaliokunta edellytti, että hallitus selvittää etenkin seutukaupunkien taloudellista elinvoimaisuutta ja pärjäämistä sekä julkisten tehtävien sijoittumista ja vaikutuksia alueiden talouksille joko erillisselvityksenä tai osana laajempaa aluetalouksien kehitysarviota ja raportoi eduskunnalle asiasta vuoden 2017 loppuun mennessä.

Alueellistamisen koordinaatioryhmä luovutti helmikuussa 2017 ministeri Anu Vehviläiselle selvityksen valtion budjettitalouden henkilötyövuosista ja toimipaikkamääristä hallinnonaloittain, maakunnittain ja kunnittain vertailuvuosina 2010 ja 2015. Selvityksessä tehtiin havainto, että erityisesti maakuntien toiseksi suurimpiin kuntiin on kohdistunut suhteellisesti tarkasteltuna suuri osuus valtion työpaikoissa 2010-luvulla tapahtuneista vähennyksistä.

Edellä mainittuihin selvityksiin liittyen valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö kutsuivat kaupunkineuvos Antti Rantakokon selvittämään laajemmasta näkökulmasta

seutukaupunkien taloudellista elinvoimaisuutta ja sitä, miten seutukaupungit pääsisivät nykyistä paremmin osaksi talouskasvua. Rantakokon selvitys *'Elinvoimaa seutukaupungeille'* -seutukaupunkiselvitys luovutettiin lokakuussa 2017 vastuuministereille. Selvitystyön yhteyteen valtiotieteen tohtori Timo Aro ja valtiotieteen kandidaatti Rasmus Aro tekivät VM:n toimeksiannosta *'Seutukaupunkien kasvun osatekijöiden tilastoanalyysin'*. Tilastoanalyysissä oli 41 seutukaupunkia, jotka jaettiin alle ja yli 20 000 asukkaan kuntiin.

Rantakokon selvityksen keskeisin johtopäätös oli erillisen seutukaupunkiohjelman laatiminen.

Rantakokon selvitys sisälsi kahdeksan toimenpide-ehdotusta:

- 1. Suomi tarvitsee monimuotoista kaupunkipolitiikkaa.**
- 2. Osana monimuotoista kaupunkipolitiikkaa tarvitaan elinvoiman kehittämiseen tähtäävä seutukaupunkiohjelma.**
- 3. Aluesairaaloiden toiminta tulee perustua kestäviin ratkaisuihin.**
- 4. Seutukaupungit tarvitsevat rohkeita panostuksia uudistumiseen.**
- 5. Seutukaupungit tarvitsevat edelleen aktiivista rakennemuutospolitiikkaa.**
- 6. Yhteistyöverkostoja on edelleen kehitettävä.**
- 7. Seutukaupunkien pitää hyödyntää alihankintaketjujen pidentyminen.**
- 8. Yritystoiminnan edellytykset on turvattava.**

Hallitus aloitti tammikuussa 2018 nelivuotisen ja poikkihallinnollisen seutukaupunkiohjelman valmistelun vuosiksi 2018–2022. Seutukaupunkiohjelman tavoitteena on tukea seutukaupunkien kestävää kehitystä, elinvoimaisuutta ja mahdollistaa monimuotoisemman kaupunkipolitiikan toteuttaminen.

Ohjelman toteutuksessa aiotaan ottaa erityisesti huomioon näkökulmat, jotka liittyvät seutukaupunkien omaehtoiseen kehittämiseen, innovaatioympäristöihin, koulutustarpeisiin, osaavan työvoiman saatavuuteen, liikenteelliseen saavutettavuuteen, valtion toimintoihin, yhteistyöhön, asuntokysymyksiin, digitalisaatioon ja kansainvälisyyteen.00

Tässä seutukaupunkianalyysissä on tehty tilastoanalyysi kaikista 55 seutukaupungista, jossa on huomioitu seutukaupunkien kansallinen rooli, merkitys ja asema sekä hallituksen seutukaupunkiohjelman tavoitteet. Jokaisesta seutukaupungista on kerätty tilastollinen data-aineisto, joka on jäsennelty kahteen pääulottuvuuteen tai -indeksiin: elinvoimaan ja vetovoimaan.

2. Analyysin kohde ja toteuttaminen

Analyysin kohteena oli 55 seutukaupunkia, jotka on kuvattu oheisella kartalla. Seutukaupunkien väkiluku vaihteli Kannuksen 5 500 asukkaasta Salon 53 000 asukkaaseen vuonna 2017.

Seutukaupungit voidaan luokitella väkiluvun mukaan:

- **Alle 10 000 asukkaan kaupungit (16):** Kannus, Ähtäri, Viitasaari, Parkano, Kristiinankaupunki, Ikaalinen, Suonenjoki, Kokemäki, Kemijärvi, Nurmes, Pudasjärvi, Laitila, Somero, Saarijärvi, Alajärvi ja Keuruu
- **10 000–19 999 asukkaan kaupungit (22):** Huittinen, Mänttä-Vilppula, Kitee, Paimio, Nivala, Lieksa, Kankaanpää, Alavus, Kalajoki, Kauhajoki, Loviisa, Ylivieska, Parainen, Uusikaupunki, Loimaa, Kauhava, Akaa, Forssa, Pieksämäki, Heinola, Äänekoski ja Pietarsaari
- **20 000–29 999 asukkaan kaupungit (13):** Hamina, Jämsä, Valkeakoski, Varkaus, Kurikka, Kemi, Iisalmi, Tornio, Sastamala, Raahе, Imatra, Raasepori ja Riihimäki
- **Yli 30 000 asukkaan kaupungit (4):** Savonlinna, Rauma, Lohja ja Salo.

Seutukaupungeissa asui yhteensä noin 919 600 asukasta vuonna 2017 (16,7 % koko maan väestöstä). Seutukaupunkien väkiluku on ollut laskevalla kehitysuralla 2010-luvulla: seutukaupunkien väki väheni yhteensä noin 38 500 henkilöllä vuosien 2010–2017 välisenä aikana. Väkiluku kasvoi ainoastaan viidessä seutukaupungissa 2010-luvulla: Ylivieskassa, Paimiossa, Valkeakoskella, Riihimäellä ja Laitilassa.

Seutukaupungeissa sijaitsi yhteensä noin 342 500 työpaikkaa vuonna 2015 (15,2 % koko maan työpaikoista). Seutukaupunkien työpaikkojen määrä väheni samoin kuin koko maassa 2010-luvun aikana: seutukaupunkien työpaikkojen määrä väheni 33 400 työpaikalla vuosina 2010–2015. Työpaikkojen määrä kasvoi vain kahdessa seutukaupungissa: Ylivieskassa ja Uudessakaupungissa.

Kuvio 2. Seutukaupunkianalyysin kaupungit (T55)

Seutukaupungeissa oli 239 500 avoimen sektorin työpaikkaa vuonna 2015 (15,4 % koko maan avoimen sektorin työpaikoista). Avoimen sektorin eli yksityisen sektorin ja yrittäjien yhteenlaskettujen työpaikkojen määrä väheni noin 24 600 työpaikalla vuosien 2010–2015 välisenä aikana. **Avoimen sektorin sisällä katosi eniten teollisuuden toimialan työpaikkoja (-15 600).** Avoimen sektorin työpaikkojen määrä kasvoi viidessä seutukaupungissa vuosina 2010–2015: Uudessakaupungissa, Ylivieskassa, Paimiossa, Jämsässä ja Pietarsaaressa.

Seutukaupungeissa oli noin 60 400 toimivaa yritystä (yrityskanta) vuoden 2017 ensimmäisen kvartaalin jälkeen (16,6 % koko maan yrityskannasta). Seutukaupungeissa oli 66 toimivaa yritystä keskiluvun tuhatta asukasta kohden, joka on vähän alempi kuin koko maan keskiarvo (66,3). Seutukaupunkien välillä oli lähes kaksinkertaiset erot yritysten määrässä suhteessa väestöpohjaan. Yrityskanta oli suurin suhteessa asukaslukuun Kristiinankaupungissa, Parkanossa, Somerolla, Huittisissa ja Laitilassa.

Seutukaupungeissa asui noin 34 100 vieraskielistä eli muita kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvaa asukasta vuoden 2017 lopussa (9,1 % koko maan vieraskielisistä). Seutukaupunkien vieraskielisten osuus oli 3,7 % niiden kokonaisväestöstä, joka oli selvästi alhaisempi kuin koko maan keskiarvo (6,8 %). Vieraskielisten osuus kasvoi kuitenkin seutukaupungeissa koko maan tavoin merkittävästi 2010-luvulla. Seutukaupunkien vieraskielisten määrä kasvoi 12 000 henkilöllä vuosina 2010–2017 (54,4 %). Vieraskielisten osuus väestöstä oli korkein Pietarsaaressa, Imatralla ja Salossa. Pietarsaari oli ainoa seutukaupungeista, jossa vieraskielisten osuus väestöstä ylitti koko maan keskiarvon.

Seutukaupungeissa asui yhteensä noin 60 400 opiskelijaa ja koululaista vuonna 2016. Seutukaupunkien koulutukseen kohdistunutta rakennemuutosta kuvaa se, että määrä väheni noin 10 600 opiskelijalla ja koululaisella (-14,9 %) vuosina 2010–2016. Opiskelijoiden ja koululaisten määrä kasvoi 2010-luvulla vain kahdessa seutukaupungissa: Lohjalla ja Valkeakoskella.

Kuvio 3. Seutukaupunkianalyysin kaupungit (T55)

Seutukaupunkien tilastoanalyysi perustuu laaja-alaiseen data-aineiston keruuseen jokaisesta 55 kaupungista.

Muuttujien valintaan on kiinnitetty suurta huomiota. Tavoitteena on ollut löytää sellaiset muuttajat, jotka ovat ilmaisuvoimaltaan ja kerrannaisvaikutuksiltaan mahdollisimman merkittäviä. Toisin sanoen **tavoitteena on ollut käyttää vain sellaisia muuttujia, joiden perusteella voidaan tehdä samanaikaisesti päätelmiä kaupunkien menneestä kehityksestä ja oletuksia tulevasta kehityksestä.**

Harkinnan jälkeen päädyttiin yhteensä 14 pääosin suhteelliseen muuttajaan, joka mahdollistaa kuntien välisen vertailun. Muuttajat on kerätty pääosin Tilastokeskuksen tietokannoista ja -rekistereistä. Lisäksi on hyödynnetty MDI:n valtakunnallisen kuntakyselyn tuloksia sekä Liiteri-tietopalvelua. Muuttujien aikajänteenä on indikaattorista riippuen joko viimeisimmän käytettävissä olevan tilastovuoden tiedot tai kehitys 2010-luvun aikana.

Muuttajat jaettiin kahteen pääulottuvuuteen tai indeksiin eli elinvoimaan ja vetovoimaan. Alueen elinvoimaisuus ja vetovoimaisuus ovat usean tekijän summa, johon vaikuttavat useat eri tekijät sekä yhdessä

että erikseen. Elinvoimaisuuden ja vetovoimaisuuden yksiselitteinen määrittely ei ole mahdollista eikä tarpeellista: alueiden elinvoimaisuutta tai vetovoimaisuutta voidaan mitata useilla eri tavoilla, mutta ei ole yhtä oikeaa tai väärää mallia. Analyysin tulokset ovat aina riippuvaisia valituista teemoista, muuttujista, painotuksista ja ajankohdasta.

Tässä analyysissä kaupunkien elin- ja vetovoimaa tarkastellaan kokonaisvaltaisesti yhden teeman tai poikkileikkaushetken sijaan useamman teeman ja muuttujan sekä 2010-luvun kehityksen perusteella. **Elinvoimaindeksi kuvaa kaupungin kasvua ja kilpailukykyä eri osatekijöiden näkökulmasta. Vetovoimaindeksi taas kuvaa kaupungin kiinnostavuutta ja houkuttelevuutta ulkopuolisten näkökulmasta.**

Jokaisesta analyysin muuttujasta (14) on kerätty tilastodata 2010-luvun vuosittaisesta kehityksestä.

Visuaalisuuden, informatiivisuuden ja ymmärrettävyyden lisäämiseksi jokaisesta muuttujasta on tehty oma kartta. Kartassa esitetään väreillä kaupungin positio suhteessa muihin seutukaupunkeihin. Kartan vieressä on jokaisen dian yhteydessä selitelaatikko, josta ilmenee mitä kyseinen muuttuja mittaa ja mitkä ovat keskeiset nostot seutukaupunkien osalta.

Lopuksi on määritelty kaikkien seutukaupunkien positio suhteessa toisiinsa. Position määrittely on tehty siten, että kaikille seutukaupungeille on laskettu muuttujakohtaisten sijoitusten perusteella niin sanotut summapisteet. Summapisteet lasketaan sekä molempien indeksien että kokonaisuuden osalta. Tämän jälkeen seutukaupungit on luokiteltu summapisteiden mukaiseen järjestykseen ja sijoitettu viiteen viidennekseen.

Seutukaupunkien viiteen viidennekseen jakaminen mahdollistaa seutukaupunkien sisäisen vertailukehittämisen, jolloin samassa viiteryhmässä olevat kaupungit voivat vertailla paremmin ja

rakentavammin toisiaan. Seutukaupunkien luokittelu summapisteiden mukaiseen järjestykseen mahdollistaa myös analyysin toistettavuuden eli seutukaupungit voivat esimerkiksi kahden vuoden välein tarkastella oman position muuttumista suhteessa aikaisempaan kehitykseen.

Seuraavan sivun taulukossa on esitetty analyysissä käytetyt elinvoima- ja vetovoimaindeksin muuttujat.

Taulukko 1. Seutukaupunkianalyysissä käytetyt muuttujat

ELINVOIMAINDEKSI	VETOVOIMAINDEKSI
1. Väestönlisäys (%) keskimäärin vuosina 2014–2017	1. Muuttovetovoima 1000 asukasta kohden keskimäärin 2013–2016
2. Avoimen sektorin työpaikkakehitys (%) vuosina 2010–2015	2. Nettopendelöinti 1000 asukasta kohden keskimäärin 2013–2015
3. Julkisen sektorin työpaikkakehitys (%) vuosina 2010–2015	3. Valmistuneet asunnot yhteensä vuosien 2010–2016 välisenä aikana 10 000 asukasta kohden
4. Teollisuuden toimialan (C) työpaikkakehitys (%) vuosina 2010–2015	4. Vieraskielisten osuus keskimäärin 2014–2017
5. Työllisyysaste (%) vuonna 2016	5. Opiskelijoiden ja koululaisten lukumäärä 1000 asukasta kohden keskimäärin 2014–2016
6. Yrityskanta eli toimivien yritysten määrä 1000 asukasta kohden vuonna 2017 (Q1)	6. Joukkoliikennepysäkkien saavutettavuus 250 m etäisyydellä, %-osuus väestöstä 2014
7. Taloudellinen huoltosuhde vuonna 2016	7. MDI:n kuntakyselyn kouluarvosana elinvoimapolitiikasta 2017

3. Elinvoimaindeksi

Seutukaupunkien elinvoimaa tai elinvoimaisuutta analysoitiin seitsemän muuttujan avulla, jotka olivat:

1. Väestönlisäys (%) keskimäärin vuosina 2014–2017
2. Avoimen sektorin työpaikkakehitys (%) vuosina 2010–2015
3. Julkisen sektorin työpaikkakehitys (%) vuosina 2010–2015
4. Teollisuuden toimialan (C) työpaikkakehitys (%) vuosina 2010–2015
5. Työllisyysaste (%) vuonna 2016
6. Yrityskanta eli toimivien yritysten määrä vuonna 2017 (Q1)
7. Taloudellinen huoltosuhde vuonna 2016

Väestönlisäys pitää sisällään kaikki väestönkehityksen osatekijät eli luonnollisen väestönlisäyksen, kuntien välisen nettomuuton ja nettomaahanmuuton. Väestönlisäys kuvaa seutukaupunkien suhteellista väestönmuutosta lyhyellä aikavälillä eli vuosien 2014–2017 välisenä aikana. Tietolähteenä on Tilastokeskuksen väestö- ja väestön ennakkoväkilukutilastot.

Avoimen sektorin työpaikkakehitys kuvaa yksityisen sektorin ja yrittäjien työpaikkojen muutosta vuosien 2010–2015 välisenä aikana. Alueen kaikki työpaikat jaetaan työnantajasektoreittain valtion, valtioneemmistöisten osakeyhtiöiden, kuntien ja kuntayhtymien, yksityisen sektorin ja yrittäjien alueella oleviin työpaikkoihin. Tietolähteenä on Tilastokeskuksen väestö- ja työssäkäyntitilastot.

Julkisen sektorin työpaikkakehitys kuvaa valtion, valtioneemmistöisten osakeyhtiöiden, kuntien ja kuntayhtymien työpaikkojen muutosta vuosien

2010–2015 välisenä aikana. Alueen kaikki työpaikat jaetaan työnantajasektoreittain valtion, valtioneemmistöisten osakeyhtiöiden, kuntien ja kuntayhtymien, yksityisen sektorin ja yrittäjien alueella oleviin työpaikkoihin. Tietolähteenä on Tilastokeskuksen väestö- ja työssäkäyntitilastot.

Teollisuuden toimialan työpaikkakehitys kuvaa vuoden 2008 toimialaluokituksen teollisuuden pääluokkaa. Teollisuuden toimiala sisältää muun muassa elintarvikkeiden, vaatteiden, sahatavaran, paperin, painotuotteiden, kemikaalien, öljytuotteiden, lääkaineiden, kumu- ja muovituotteiden, elektronisten ja sähkö laitteiden, koneiden ja laitteiden valmistusta tai metallien ja metallituotteiden jalostusta jne. Muuttuja kuvaa teollisuuden toimialan sisällä tapahtunutta työpaikkamuutosta vuosina 2010–2015. Tietolähteenä on Tilastokeskuksen väestö- ja työssäkäyntitilastot.

Työllisyysaste (%) kuvaa 18–64-vuotiaiden työllisten osuutta suhteessa samaan ikäiseen väestöön. Tietolähteenä on Tilastokeskuksen työvoimatutkimus.

Yrityskanta kuvaa alueella olevien toimivien yritysten määrää suhteessa alueen keskiväkilukuun. Tulokset ilmaistaan promilleina. Tietolähteenä on Tilastokeskuksen yritykset -tietokanta ja Työ- ja elinkeinoministeriön toimialaonline.

Taloudellinen huoltosuhde kuvaa alueen ei-työllisten määrää suhteessa työllisten määrään. Ei-työllisiä ovat työttömät työnhakijat ja työvoiman ulkopuolella olevat eli lapset, koululaiset ja opiskelijat, eläkeläiset, kotiäidit ja -isät, varus- ja siviilipalvelusmiehet ja työvoimaan kuulumattomat. Tietolähteenä on Tilastokeskuksen väestö- ja työssäkäyntitilastot.

3.1 Väestönlisäys

Väestönlisäys kuvaa seutukaupunkien suhteellista väestönmuutosta lyhyellä aikavälillä eli vuosien 2014–2017 välisenä aikana.

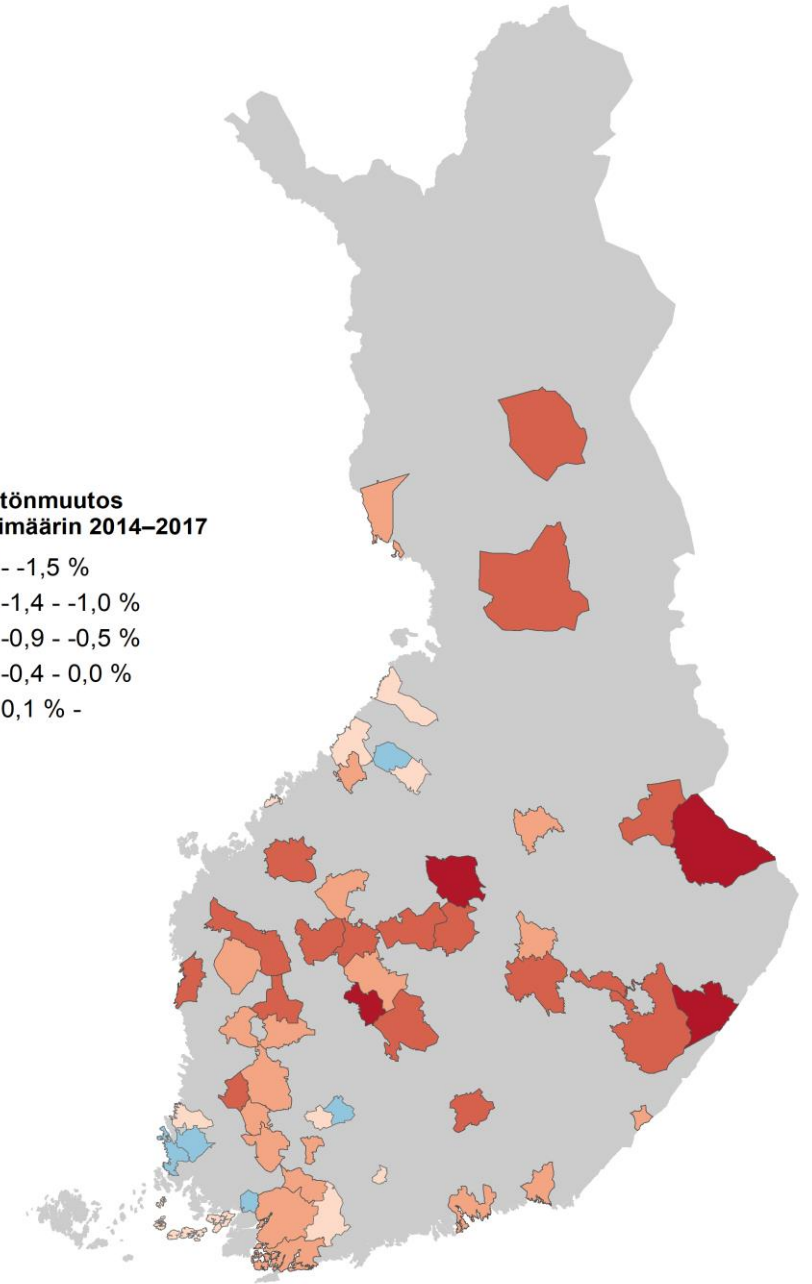
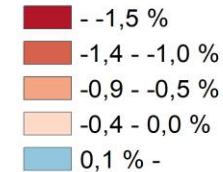
Seutukaupunkien väkiluku väheni keskipitkällä aikavälillä noin -38 500 henkilöllä vuosina 2010–2017 ja lyhyellä aikavälillä -22 900 henkilöllä vuosina 2014–2017.

Seutukaupunkien väkiluku kasvoi vain neljässä seutukaupungissa lyhyellä aikavälillä vuosina 2014–2017. Väkiluku kasvoi määrällisesti eniten Ylivieskassa (+275), Uudessakaupungissa (+185), Paimiossa (+102) ja Laitilassa (+68). Väkiluku kasvoi suhteellisesti eniten Ylivieskassa (+1,84 %), Uudessakaupungissa (+1,19 %), Paimiossa (0,96 %) ja Laitilassa (0,80 %).

Seutukaupunkien väestönkehitys oli lievästi laskevaa (muutos alle 2 % vuosina 2014–2017) 12 seutukaupungissa. Väestönmuutos jäi alle -1 %:iin Valkeakoskella, Raumalla ja Kalajoella. Alle -2 %:in tasoon pääsivät lisäksi Pietarsaari, Riihimäki, Nivala, Parainen, Raahe, Akaa, Lohja, Tornio ja Forssa.

Seutukaupunkien väkiluku väheni määrällisesti eniten Savonlinnassa (-1280), Salossa (-1254), Jämsässä (-931), Kurikassa (-870), Lohjalla (-839) ja Pieksämäellä (-831) vuosina 2014–2017. Seutukaupunkien väkiluku väheni suhteellisesti eniten Lieksassa (-6,77 %), Viitasaarella (-5,44 %), Saarijärvellä (-4,91 %), Kiteellä (-4,55 %), Kemijärvellä (-4,54 %) ja Ähtärissä (-4,40 %).

Väestönmuutos
keskimäärin 2014–2017

3.2 Avoimen sektorin työpaikkakehitys

Muuttuja kuvaa avoimen sektorin eli yksityisen sektorin ja yrittäjien työpaikkojen muutosta vuosien 2010–2015 välisenä aikana.

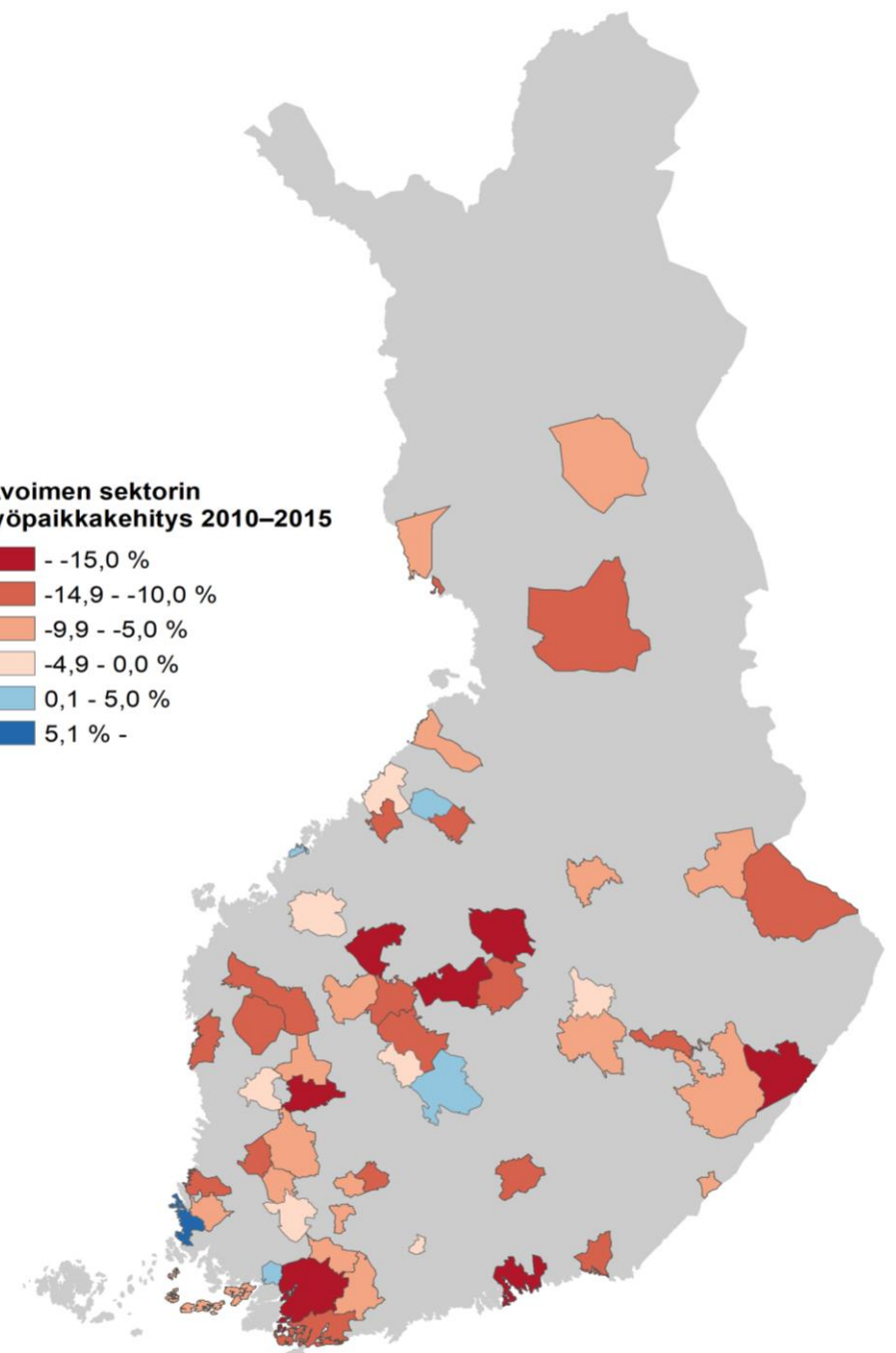
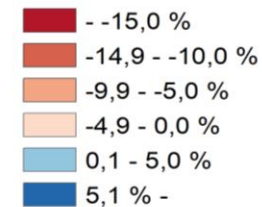
Avoimen sektorin työpaikkojen määrä väheni seutukaupungeissa yhteensä noin -24 600 työpaikalla vuosien 2010–2015 aikana. Seutukaupungeista katosi keskimäärin joka kymmenes avoimen sektorin työpaikka vuosina 2010–2015.

Avoimen sektorin työpaikkojen määrä kasvoi viidessä seutukaupungissa vuosina 2010–2015. Avoimen sektorin työpaikkojen kasvoi määrällisesti ja suhteellisesti eniten Uudessakaupungissa (+728/15,6 %), Ylivieskassa (+200/5 %), Paimiossa (+81/3,9 %), Jämsässä (+43/0,8 %) ja Pietarsaareissa (+12/0,16 %).

Avoimen sektorin työpaikkavähennys oli maltillista (muutos alle 5 % vuosina 2010–2015) seitsemässä seutukaupungissa: Mänttä-Vilppulassa, Suonenjoella, Riihimäellä, Kalajoella, Kankaanpäässä, Loimaalla ja Kauhavalla.

Avoimen sektorin työpaikkojen määrä väheni määrällisesti ylivoimaisesti eniten Salossa (-4744). Työpaikkamenetykset olivat suuret myös Raumalla (-1357), Lohjalla (-1025), Kemissä (-906), Äänekoskella ja Raaseporissa (-891). Avoimen sektorin työpaikkamenetykset olivat suhteellisesti suurimmat Salossa (-25,9 %), Kiteellä (-22,8 %), Loviisassa (-21,7 %), Saarijärvellä (-18,8 %), Viitasaareissa (-17,1 %) ja Ikaalisissa (-17 %).

Avoimen sektorin työpaikkakehitys 2010–2015

3.3 Julkisen sektorin työpaikkakehitys

Muuttuja kuvaa julkisen sektorin työpaikkojen määrän muutosta (muutos-%) vuosien 2010–2015 välisenä aikana. Julkisen sektorin työpaikkoihin on laskettu mukaan kunnan, valtion ja valtioenemmistöisten osakeyhtiöiden työpaikat.

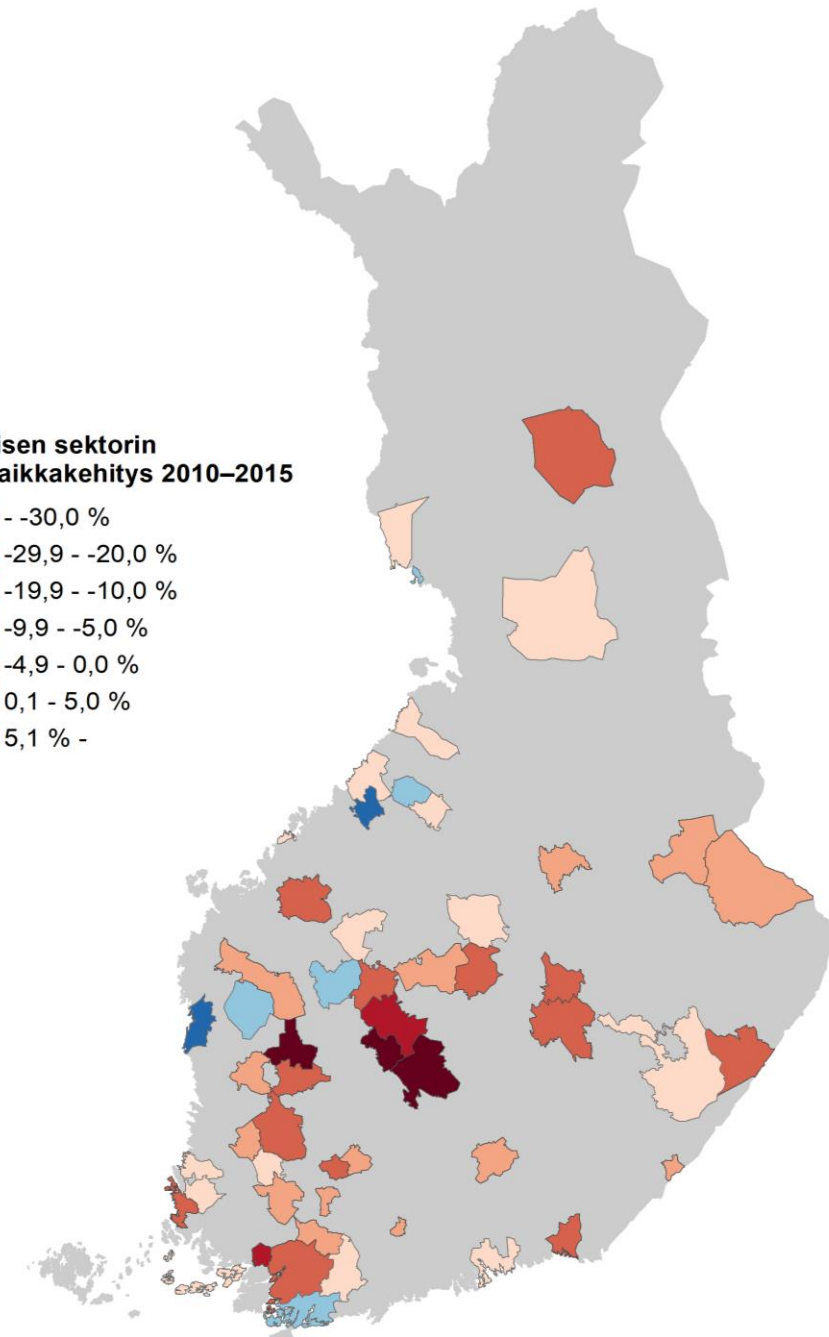
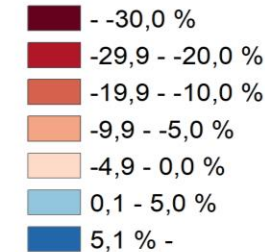
Seutukaupunkien julkisen sektorin työpaikkojen määrä väheni noin -9 200 valtion, valtioenemmistöisten osakeyhtiöiden ja kunnan työpaikalla vuosina 2010–2015.

Julkisen sektorin työpaikkojen määrä kasvoi seitsemässä seutukaupungissa vuosina 2010–2015. Työpaikkojen määrä kasvoi määrällisesti ja suhteellisesti ylivoimaisesti eniten Kannuksessa (+147/30,7 %). Julkisen sektorin työpaikkojen määrä kasvoi lisäksi Kristiinankaupungissa (+36), Kauhajoella (+35), Kemissä (+33), Raaseporissa (+12), Alavudella (+7) ja Ylivieskassa (+9).

Julkisen sektorin työpaikkojen määrä väheni eniten Jämsässä (-1 010), Salossa (-767), Mänttä-Vilppulassa (-689), Haminassa (-445), Sastamalassa (-382) ja Pieksämäellä (-380). Jämsän ja Mänttä-Vilppulan suuri määrällinen muutos selittyy sosiaali- ja terveys-palveluiden isoilla ulkoistuspäätöksillä yksityiselle sektorille.

Julkisen sektorin työpaikat vähenivät suhteellisesti eniten kolmella sosiaali- ja terveyspalveluiden ulkoistuspaikkakunnalla eli Mänttä-Vilppulassa (-50,5 %), Parkanossa (-38,0 %) ja Jämsässä (-31,7 %).

Julkisen sektorin työpaikkakehitys 2010–2015

3.4 Teollisuuden toimialan työpaikkakehitys

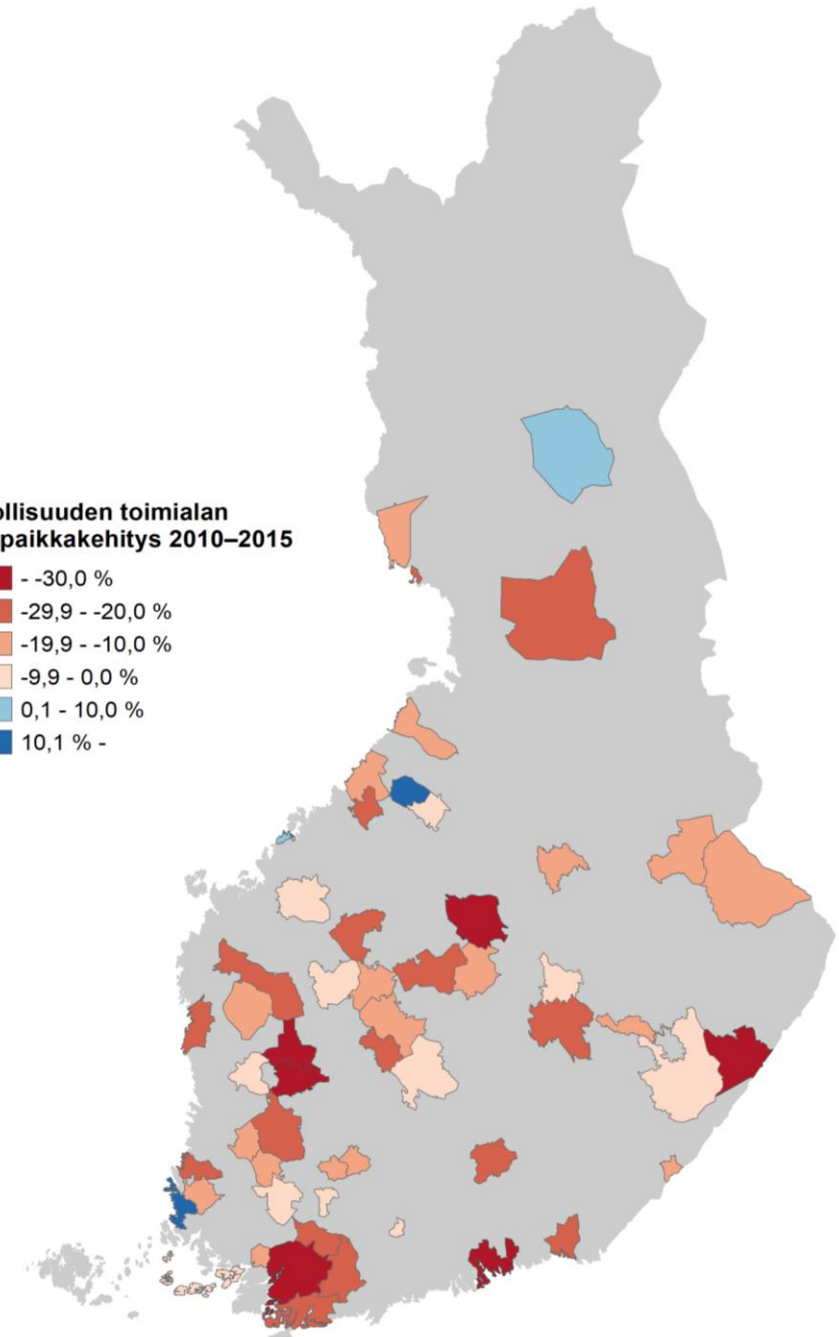
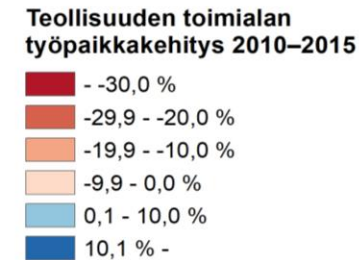
Muuttuja kuvaa teollisuuden toimialan (toimiala C) työpaikkojen määrän muutosta (muutos-%) vuosien 2010–2015 välisenä aikana.

Seutukaupunkien teollisuuden toimialan työpaikkojen määrä väheni noin -15600 työpaikalla vuosina 2010–2015. Seutukaupungeista katosi lähes joka viides (17,6 %) teollisuuden työpaikka vuosien 2010–2015 välisenä aikana.

Teollisuuden toimialojen työpaikat kasvoivat neljässä seutukaupungissa vuosina 2010–2015. Työpaikkojen määrä kasvoi määrällisesti ja suhteellisesti eniten Uudessakaupungissa (+533/27,1 %) sekä Ylivieskassa (+103/13,3 %). Pientä työpaikkakasvua oli myös Pietarsaareissa (+14) ja Kemijärvellä (+7)

Teollisuuden työpaikkojen määrä väheni ylivoimaisesti eniten äkillisen rakennemuutoksen seutukaupungeissa Salossa (-3611) ja Raumalla (-1279). Lisäksi työpaikkojen määrä väheni merkittävästi Lohjalla (-799), Äänekoskella (-585), Raahessa (-579), Valkeakoskella (-545), Heinolassa (-517), Sastamalassa (-458) ja Kemissä (-454).

Teollisuuden työpaikkoja hävisi suhteellisesti eniten Salossa (-49 %), Ikaalisissa (-47,5 %), Parkanossa (-37,5 %), Viitasaareissa (-35,2 %) ja Loviisissa (-34,1 %). 2010-luvun kehityksen jyrkkyyttä kuvaa se, että em. seutukaupungit menettivät vähintään joka kolmannen teollisen työpaikan vuosien 2010–2015 aikana.

3.5 Työllisyysaste

Muuttuja kuvaa vuoden 2016 työllisyysastetta kunnittain. Työllisyysaste on 18–64-vuotiaiden työllisten osuus saman ikäisestä väestöstä.

Hallitusohjelman tavoitteena on saavuttaa 72 %:in työllisyysaste. Viisi seutukaupunkia ylitti hallitusohjelman tavoitteeseen jo vuonna 2016:

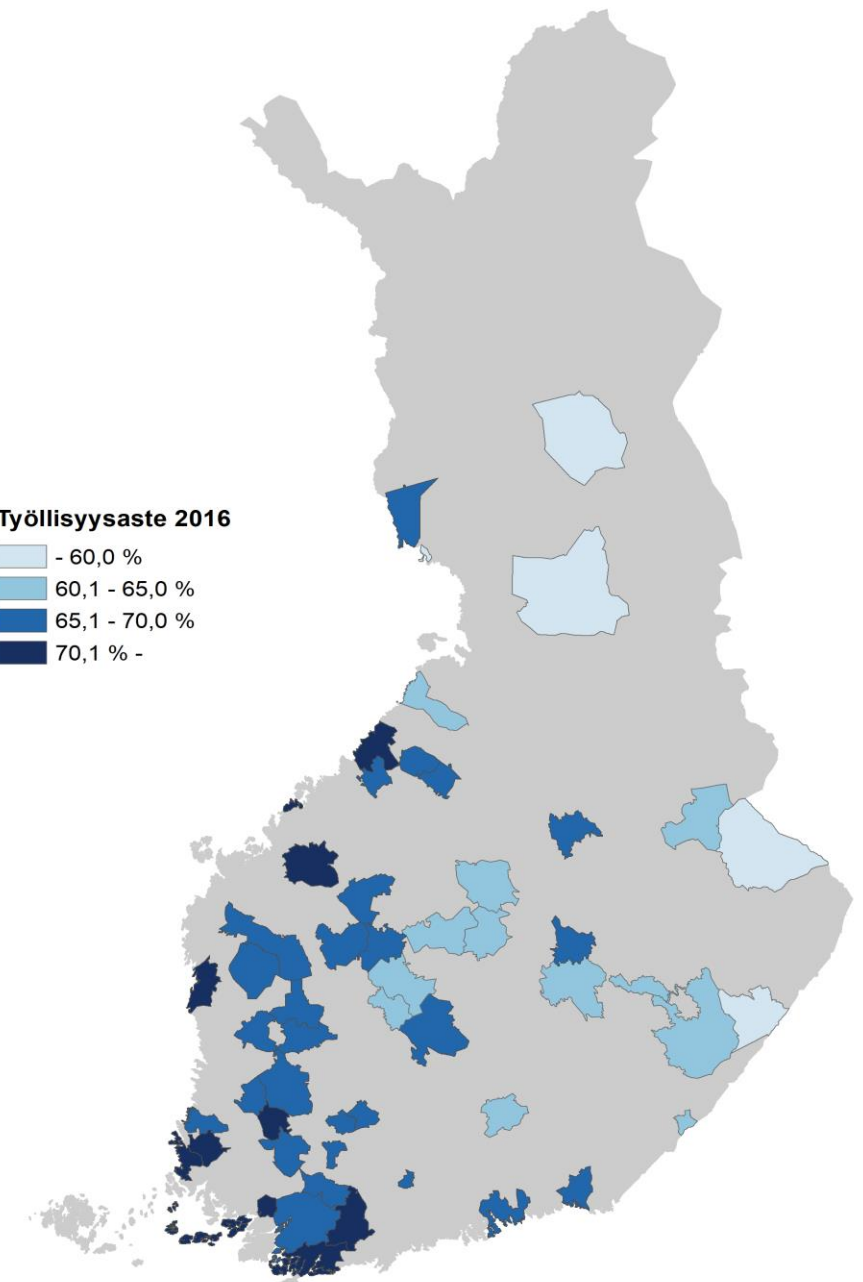
Paimio (75,1 %), Parainen (74 %), Laitila (73,7 %), Kristiinankaupunki (72,6 %) ja Uusikaupunki (72,3 %).

Lisäksi yli 70 %:iin ylsivät Kauhava, Lohja, Kalajoki, Raasepori, Pietarsaari, Huittinen ja Loimaa.

Seutukaupunkien välillä oli suuret erot työllisyysasteessa. 12 seutukaupunkia ylitti 70 %:in tason, mutta samanaikaisesti neljässä seutukaupungissa työllisyysaste jäi alle 60 %:in.

Työllisyysaste jäi alle 60 %:in Lieksassa (56,6 %), Kemissä (57,6 %), Pudasjärvellä (58,4 %) ja Kemijärvellä (59,8 %).

Lisäksi viidessä kunnassa jäätin alle 62 %:iin eli Kiteellä, Varkaudessa, Viitasaarella, Saarijärvellä ja Nurmeksessa.

Kuvio 8. Työllisyysaste vuonna 2016

3.6 Yrityskanta

Muuttuja kuvaa alueella olevien toimivien yritysten (yrityskanta) määrää suhteessa alueen keskilukukuun. Tulokset ilmaistaan promilleina.

Seutukaupungeissa oli yhteensä noin 60 400 toimivaa yritystä vuoden 2017 ensimmäisellä vuosineljänneksellä. Seutukaupunkien toimivien yritysten määrä oli suhteessa väestöpohjaan hieman alempi kuin koko maan keskiarvo: seutukaupungeissa oli keskimäärin 66 toimivaa yritystä keskiluvun tuhatta asukasta kohden.

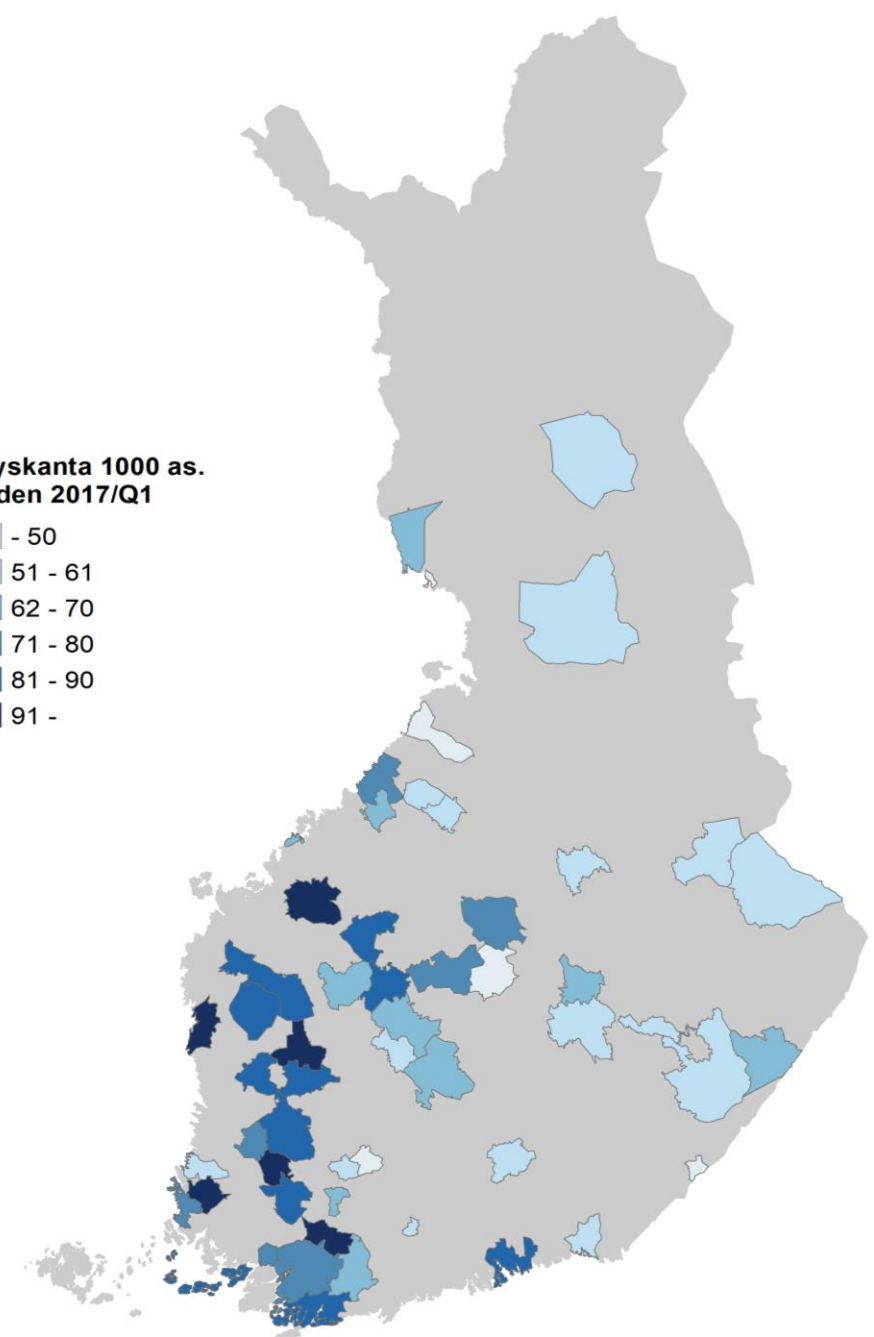
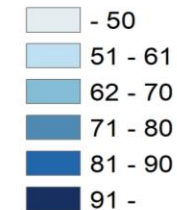
Toimivia yrityksiä oli eniten väestöpohjaan suhteutettuna Kristiinankaupungissa (97,3), Parkanossa (93,6), Somerolla (92,5), Huittisissa (91,9), Laitilassa (91,1), Kauhavalla (90,9) ja Paraisilla (89,8).

Koko maan keskiarvon (66,3) ylitti yhteensä noin puolet seutukaupungeista (28) ja puolet jäi keskiarvon alle (27)

Toimivien yritysten määrä oli alhaisin (suur)teollisuusperustaisilla paikkakunnilla Kemissä (40,6), Valkeakoskella (44,4), Raahessa (45,3), Imatralla (46,6), Äänekoskella (48), Varkaudessa (50,6) ja Lieksassa (50,7).

Seutukaupunkien välillä oli suuret erot yrityskannassa: ääripäiden välillä oli yli kaksinkertaiset erot yritysmäärässä vuoden 2017 ensimmäisellä vuosineljänneksellä.

Yrityskanta 1000 as.
kohden 2017/Q1

3.7 Taloudellinen huoltosuhde

Muuttuja kuvaa taloudellista huoltosuhdetta vuonna 2016. Se lasketaan jakamalla ei-työllisten määrä työllisten määrällä. Ei-työllisiin kuuluvat työttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat henkilöt.

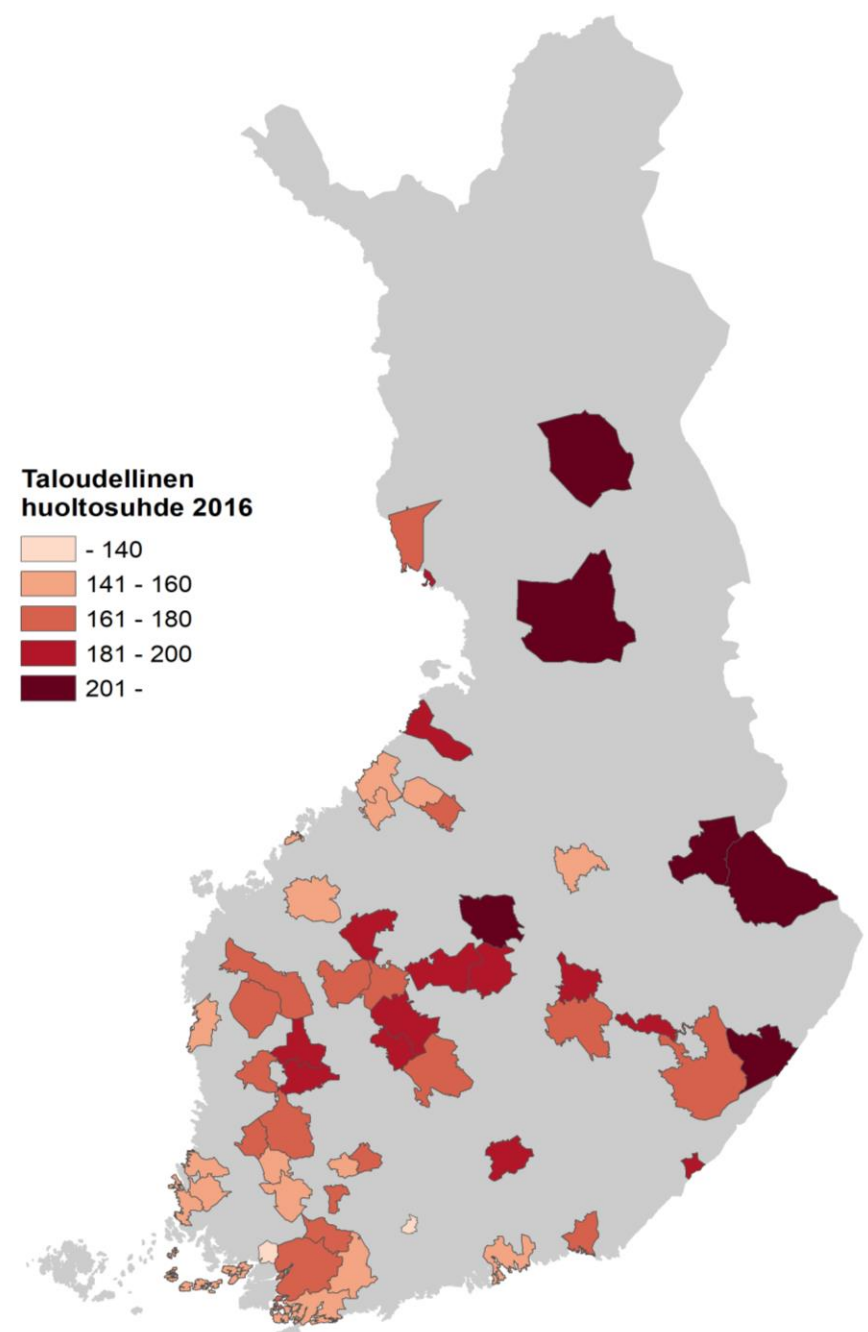
Koko maan taloudellinen huoltosuhde oli keskimäärin 141,8 vuonna 2016 eli sataa työllistä henkilöä kohden oli keskimäärin 141,8 ei-työllistä henkilöä.

Neljän seutukaupungin taloudellinen huoltosuhde oli kilpailukykyisempi kuin koko maan keskiarvo: Paimion (130,7), Riihimäen (136), Lohjan (140,2) ja Laitilan (140,3).

Lähelle koko maan keskiarvoa (alle 150) ylsivät lisäksi Parainen, Uusikaupunki, Raasepori, Pietarsaari ja Rauma

Seutukaupunkien ja maan eri osien välillä oli suuret erot taloudellisessa huoltosuhteessa. Seutukaupunkien vaihteluväli oli Paimion 130,7:stä Lieksan 226,6:een.

Taloudellinen huoltosuhde ylitti kriittisen rajan 200 kuudessa seutukaupungissa eli näissä kaupungeissa yhtä työllistä kohden oli enemmän kuin kaksi ei-työllistä henkilöä. Taloudellinen huoltosuhde oli heikoin Lieksassa (226,6), Pudasjärvellä (224,2), Kemijärvellä (216), Kiteellä (204,9), Nurmeksessa (202,9) ja Viitasaarella (200,2). Lisäksi lähellä kriittistä rajapyykkiä oli kolme muuta kuntaa eli Kemi, Saarijärvi ja Keuruu.

4. Vetovoimaindeksi

Seutukaupunkien vetovoimaa tai vetovoimaisuutta analysoitiin seitsemän muuttujan avulla, jotka olivat:

1. Muuttovetovoima vuosina 2013–2016
2. Nettopendelöinti 1000 asukasta kohden vuosina 2013–2015
3. Valmistuneiden asuntojen määrä 10 000 asukasta kohden 2010–2016
4. Vieraskielisten osuus (%) väestöstä vuosina 2014–2017
5. Opiskelijoiden ja koululaisten osuus 1000 asukasta kohden 2013–2016
6. Saavutettavuus vuonna 2014
7. Elinvoimapolitiikan arvosana (4–10) vuonna 2016

Muuttovetovoima on kuntien välisen nettomuuton ja nettomaahanmuuton yhteismäärä. Muuttovetovoima kuvaa seutukaupunkien vetovoimaa suhteessa keskiväkiluvun 1000 asukkaaseen. Tulos ilmaistaan promilleina 1000 asukasta kohden. Tietolähteenä Tilastokeskuksen väestö- ja muuttoliiketilastot.

Pendelöinti kuvaa kodin ja työpaikan välillä päivittäin liikkuvien määrää. Nettopendelöinti lasketaan kuntaan pendelöivien ja

kunnasta pois pendelöivien välisestä erotuksesta. Tulos ilmaistaan promilleina 1000 asukasta kohden. Tietolähteenä on Tilastokeskuksen elinkeinorakenne- ja työssäkäyntitilastot.

Valmistuneet asunnot kuvaa uusien valmistuneiden asuinhuoneistojen määrää 10000 asukasta kohden yhteensä vuosien 2010–2016 välisenä aikana. Asuinhuoneisto tarkoittaa yli 7 m² kokoista keittiöllä, keittokomerolla tai keittotilalla varustettua yhden asuinhuoneen tai useampia asuinhuoneita käsittäviä, ympärivuotiseen asumiseen tarkoitettua kokonaisuutta. Vakituisesti asutut kesämökkit eivät ole mukana tilastossa. Tietolähteenä on Liiteri-tietopalvelun rakentamiseen liittyvät tilastot.

Opiskelijoiden ja koululaisten osuus kuvaa osuutta 1000 asukasta kohden keskimäärin vuosien 2014–2016 välisenä aikana. Tulos ilmaistaan promilleina. Tietolähteenä on Tilastokeskuksen väestö- ja työssäkäyntitilastot.

Saavutettavuus kuvaa enintään 250 metrin etäisyydellä linja-autopysäkiltä asuvien osuutta väestöstä vuonna 2014. Saavutettavuustiedot perustuvat paikkatietoanalyysiin. Tietolähteenä on Liiteri-tietopalvelu.

Elinkeinopolitiikan arvosana perustuu MDI:n tekemään kuntakyselyyn noin 2900 kunnan päättäjälle tai johtaville viranhaltijoille. Vastaaajia on pyydetty antamaan arvosana 4–10 välillä oman kunnan toimille elinvoimapolitiikan vahvistamiseksi. Tietolähteenä on aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI:n valtakunnallinen kuntakysely.

4.1 Muuttovetovoima

Muuttuja kuvaa seutukaupunkien muuttovetovoimaa 1000 asukasta kohden keskimäärin vuosina 2013–2016. Muuttovetovoima tarkoittaa kokonaisnettomuuttoa eli yhteenlaskettua kuntien välistä nettomuuttoa ja nettomaahanmuuttoa.

Seutukaupungit kärsivät yhteensä -11 300 henkilöä muuttotappiota maan sisäisestä ja ulkomaisesta muuttoliikkeestä vuosina 2013–2016 eli keskimäärin 2 825 henkilöä vuodessa

Seutukaupunkien muuttovetovoimassa oli varsin suuret erot viime vuosien aikana. **10 seutukaupunkia sai muuttovoittoa vuosina 2013–2016. Tilanne oli lähellä tasapainoa lisäksi Riihimäellä, Imatralla ja Paraisilla.**

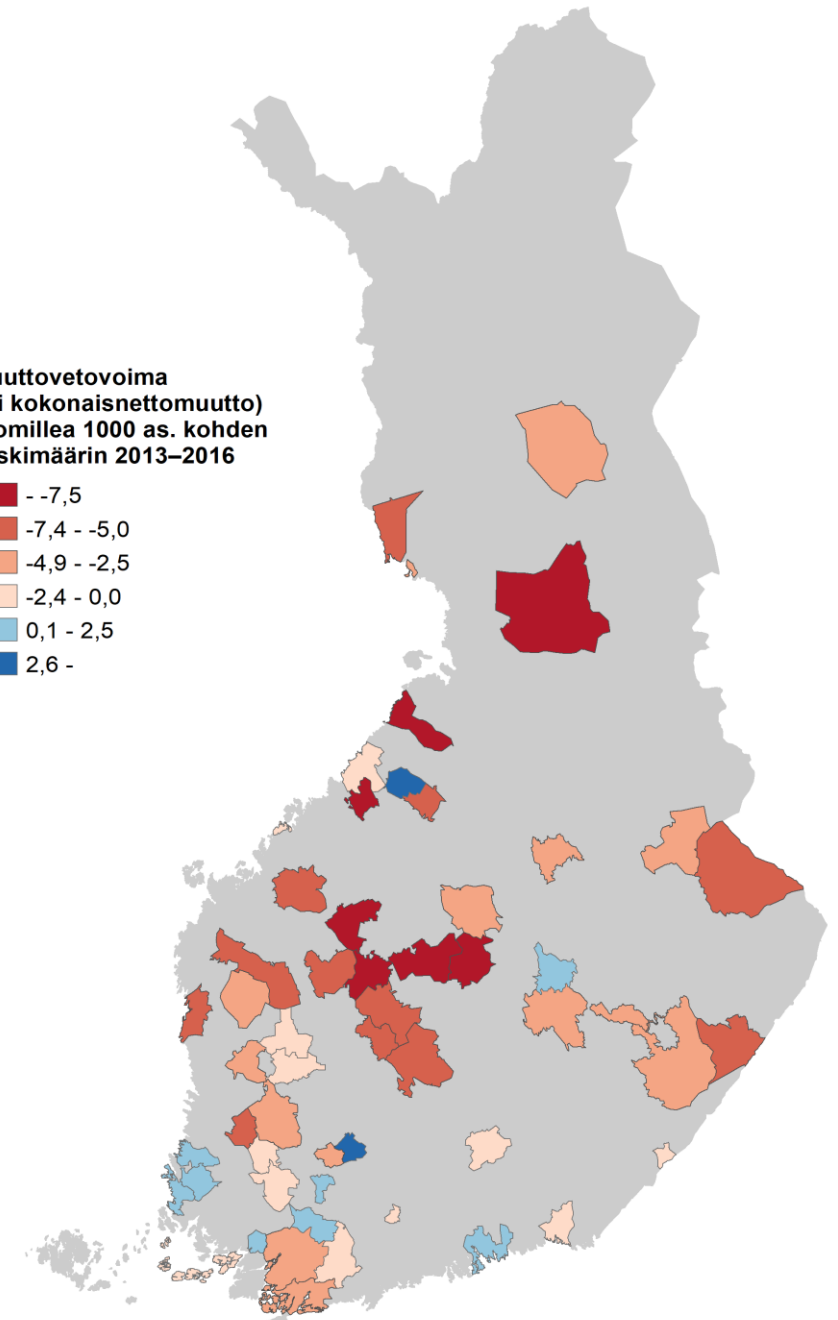
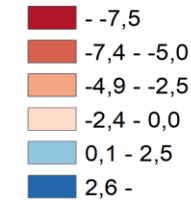
Muuttovoittoa saivat määrällisesti eniten Valkeakoski (+371), Ylivieska (+219), Rauma (+98), Laitila (+81), Somero (+68), Paimio (+50), Suonenjoki (+40), Uusikaupunki (+28), Forssa (+25) ja Loviisa (+15).

Muuttovetovoima oli suurinta asukaslukuun suhteutettuna Valkeakoskella, Ylivieskassa, Laitilassa, Somerolla, Suonenjoella ja Paimiossa.

Muuttovetovoima oli määrällisesti vähäisintä Raahessa (-893), Salossa (-768), Äänekoskella (-691), Kurikassa (-644), Torniossa (-512) ja Jämsässä (-500).

Asukaslukuun suhteutettuna suurimmista muuttotappioista kärsivät Ähtäri, Raahe, Äänekoski, Pudasjärvi, Saarijärvi, Alajärvi ja Kannus.

**Muuttovetovoima
(eli kokonaisnettomuutto)
promillea 1000 as. kohden
keskimäärin 2013–2016**

Kuvio 11. Muuttovetovoima 1000 as. kohden 2013-2016

4.2 Nettopendelöinti

Muuttuja kuvaa nettopendelöinnin määrää 1000 asukasta kohden keskimäärin vuosina 2013–2015. Pendelöinti tarkoittaa työllisten asuin- ja työpaikan välistä päivittäistä liikkuvuutta. Nettopendelöinti on kuntaan pendelöivien ja kunnasta pois pendelöivien välinen erotus.

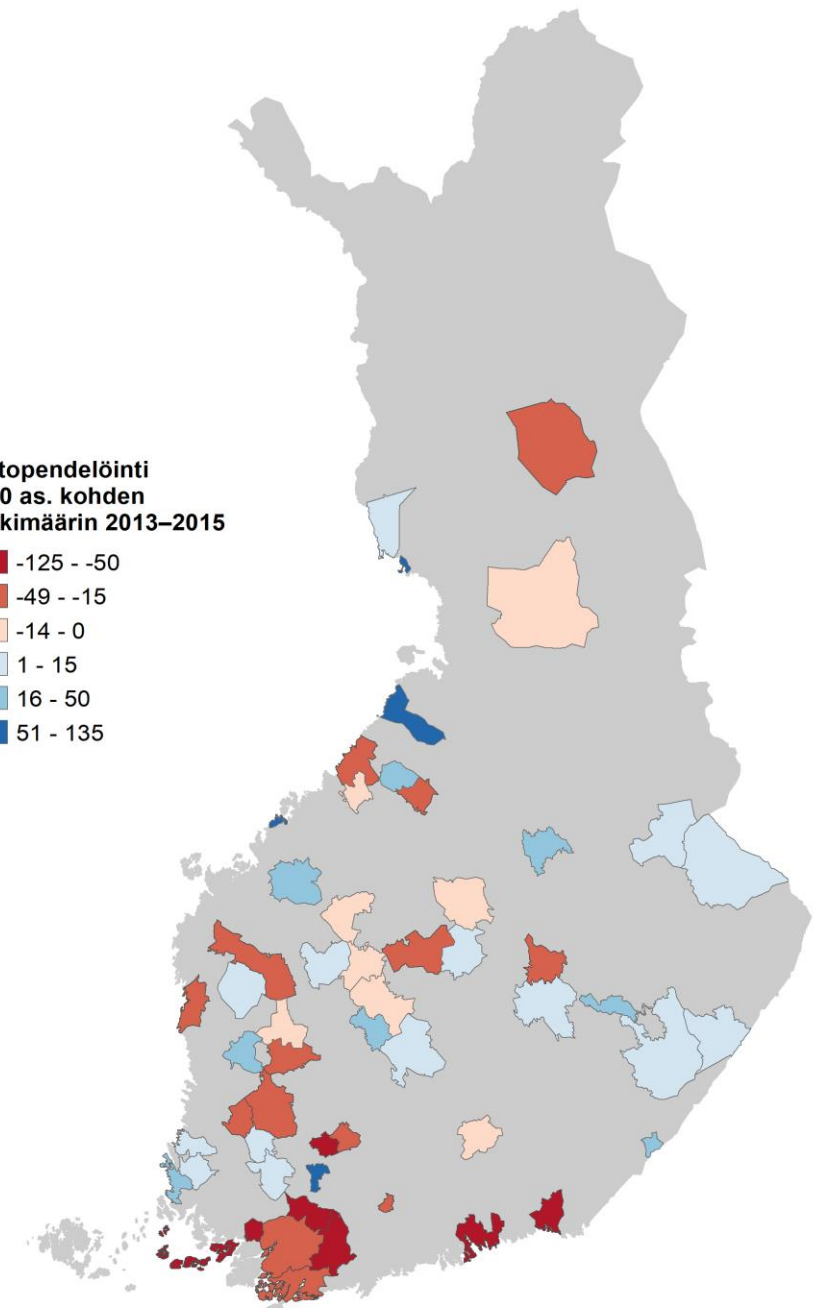
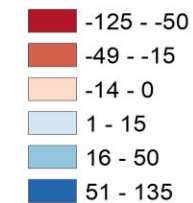
Seutukaupunkien yhteenlaskettu nettopendelöinti oli noin -8000 henkilöä vuodessa vuosien 2013–2015 välisenä aikana. Seutukaupunkien välillä on suuret erot työpaikkaomavaraisuudessa, joka heijastuu suoraan sisään- ja ulospendelöinnin vilkkauteen.

Nettopendelöinti oli positiivinen 26 kunnassa ja negatiivinen 29 kunnassa.

Nettopendelöinti oli määrällisesti suurinta Pietarsaassa (+2639), Forssassa (+1646), Raahessa (+1640) ja Kemissä (+1550). Väkilukuun suhteutettuna pendelöinnistä hyöttyivät eniten Pietarsaari, Forssa, Kemi, Rahe, Kankaanpää, Varkaus ja Kauhava.

Nettopendelöinti oli määrällisesti vähäisintä suurten kasvukeskusten vaikutusalueella olevissa kehyskunnissa. Nettopendelöinti oli määrällisesti vähäisintä Lohjalla (-4086), Akaalla (-2140), Riihimäellä (-1299), Paraisilla (-1230), Raaseporissa (-1288), Salossa (-1179), Haminaassa (-1178), Paimiossa (-1165), Sastamalassa (-1035) ja Loviisassa (-1025). Väkilukuun suhteutettuna pendelöinti oli negatiivisinta Akaalla, Paimiossa, Lohjalla, Paraisilla, Loviisassa ja Somerolla.

Nettopendelöinti
1000 as. kohden
keskimäärin 2013–2015

4.3 Valmistuneet asunnot

Muuttuja kuvaa uusien valmistuneiden asuinhuoneistojen määrää 10 000 asukasta kohden yhteensä vuosien 2010–2016 välisenä aikana. Vakituisesti asutut kesämökit eivät ole mukana tilastossa.

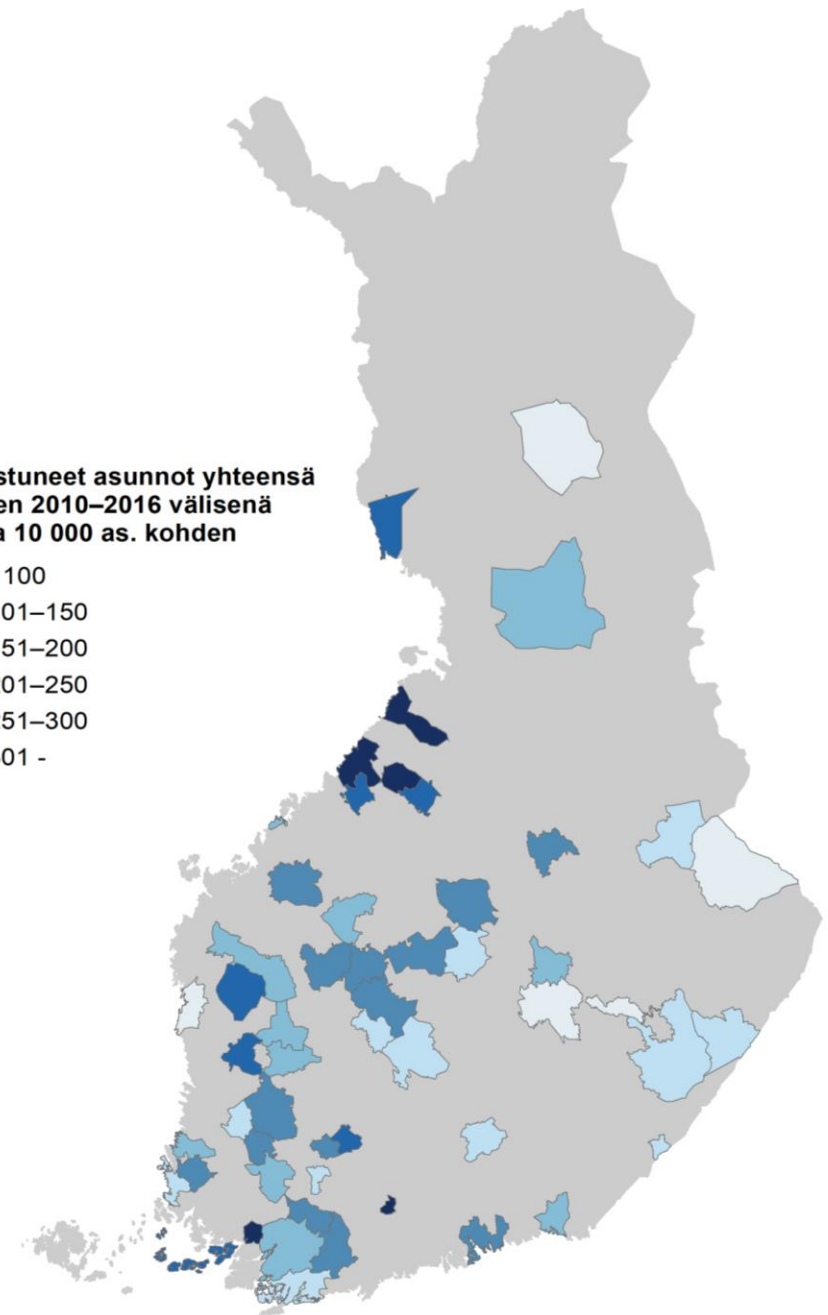
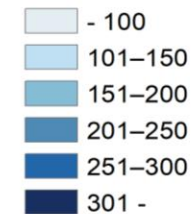
Seutukaupunkeihin valmistui yhteensä noin 19 000 asuntoa vuosina 2010–2016 eli keskimäärin 2 713 asuntoa vuodessa.

Seutukaupunkien asuntodynamiikassa oli merkittävät erot. Valmistuneiden asuntojen määrä vaihteli määrällisesti Lohjan, Riihimäen ja Ylivieskan 1000 asunnosta Kemijärven 25 tai Kristiinankaupungin 69 asuntoon vuosina 2010–2017. **Esimerkiksi Ylivieskassa valmistui suhteessa väestöpohjaan 22 kertaa enemmän asuntoja kuin Kemijärvellä vuosina 2010–2016**

Valmistuneiden asuntojen määrä oli väestöpohjaan suhteutettuna ylivoimaisesti korkeinta Ylivieskassa, jonka jälkeen seuraavina tulivat Riihimäki, Kalajoki, Paimio, Raahe ja Kauhajoki.

Valmistuneiden asuntojen yhteismäärä jäi alle sadan vuosina 2010–2016 viidessä kunnassa: Kemijärvellä, Kristiinankaupungissa, Lieksassa, Kokemäellä ja Nurmeksessa. Valmistuneiden asuntojen määrä jäi väestöpohjaan suhteutettuna alhaisimmaksi Kemijärvellä, Varkaudessa, Lieksassa, Pieksämäellä, Kristiinankaupungissa ja Kokemäellä.

Valmistuneet asunnot yhteensä vuosien 2010–2016 välisenä aikana 10 000 as. kohden

4.4 Vieraskieliset

Muuttuja kuvaa muiden kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvien osuutta alueen väestöstä keskimäärin vuosien 2014–2017 välisenä aikana.

Seutukaupungeissa asui yhteensä noin 34 100 vieraskielistä vuonna 2017 (9,1 % koko maan vieraskielisistä). Vieraskielisten osuus oli keskimäärin 6,8 % koko maassa vuonna 2017. Seutukaupungeista Pietarsaari oli ainoa, jossa vieraskielisten osuus ylitti koko maan keskiarvon (7,9 %).

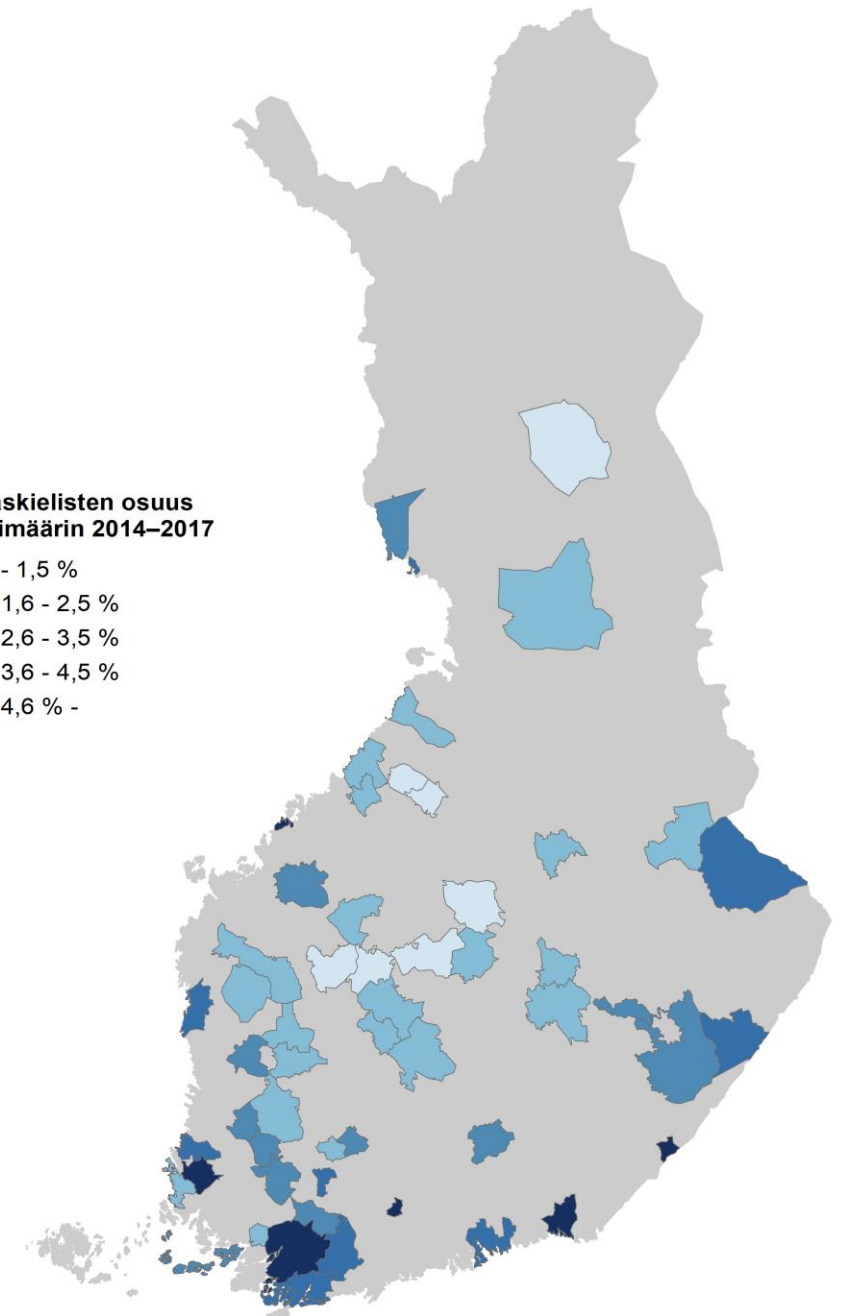
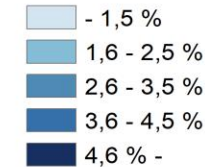
Vieraskielisten osuus oli korkein Pietarsaaressa (7,9 %), Salossa (5,8 %), Haminassa (5,6 %), Imatralla (5,6 %), Riihimäellä (4,6 %), Laitilassa (4,5 %) ja Kemissä (4,5 %) keskimäärin vuosina 2014–2017.

Vieraskielisten määrä kasvoi 51 seutukaupungissa vuosina 2014–2017. Vieraskielisten määrä kasvoi suhteellisesti eniten Uudessakaupungissa (104,7 %), Mänttä-Vilppulassa (52,4 %) ja Paimiossa (51,3 %).

Vieraskielisten osuus jäi keskimäärin alle 2 %:iin yhteensä 18 seutukaupungissa vuosina 2014–2017: osuus oli matalin Nivalassa (0,8 %), Ahtärissä ja Viitasaarella (1 %), Kemijärvellä Saarijärvellä (1,2 %), Alavudella ja Ylivieskassa (1,4 %).

Vieraskielisten määrä väheni kolmessa seutukaupungissa vuosien 2014–2017 aikana: Lieksassa (-38 %), Alajärvellä (15,3 %), Kemijärvellä (-6,4 %) ja Ikaalisissa (-1,7 %).

Vieraskielisten osuus keskimäärin 2014–2017

4.5 Opiskelijat ja koululaiset

Muuttuja kuvaa opiskelijoiden ja koululaisten osuutta 1000 asukasta kohden keskimäärin vuosien 2014–2016 välisenä aikana.

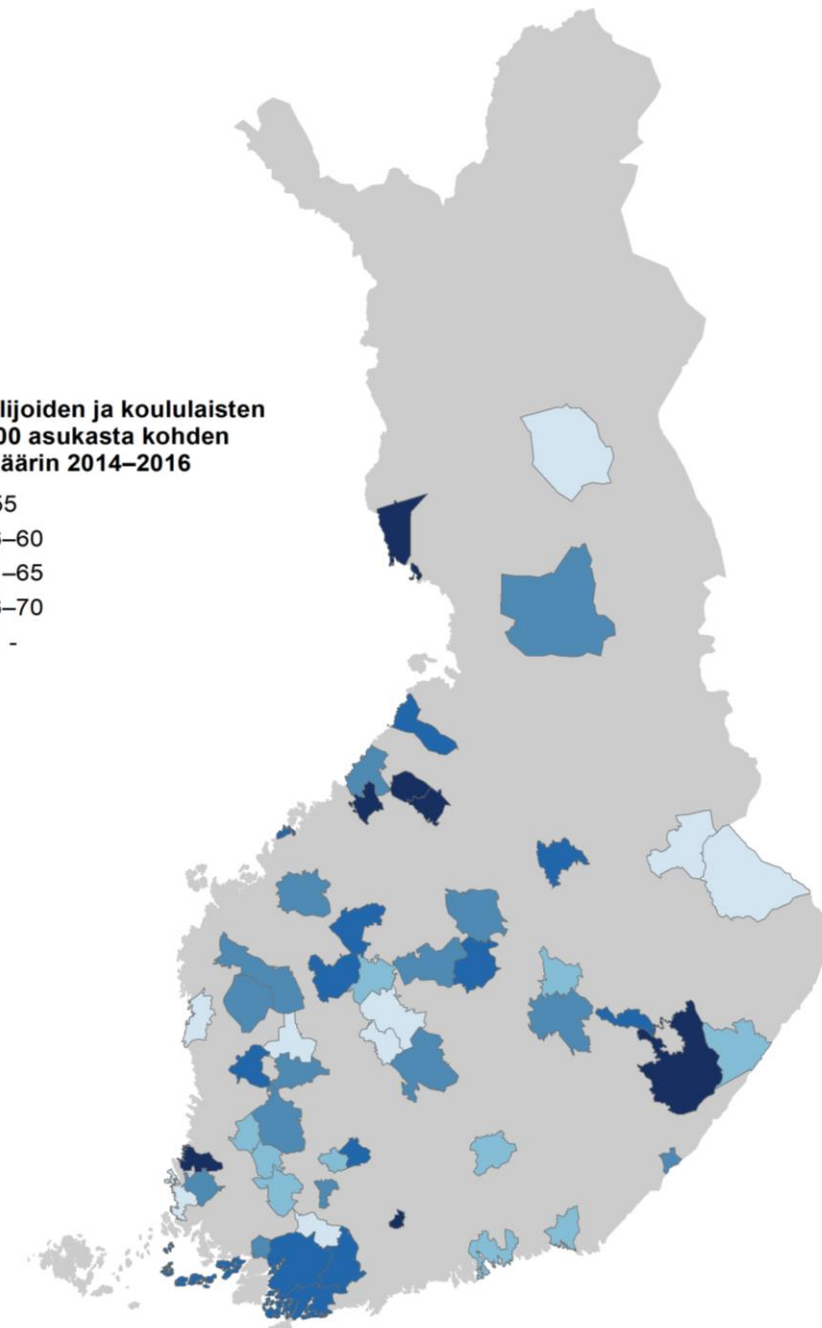
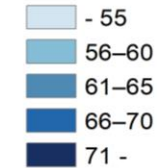
Seutukaupungeissa oli yhteensä noin 60 000 opiskelijaa ja koululaista vuonna 2016. Seutukaupunkien kannalta kriittinen huomio on se, että opiskelijoiden ja koululaisten määrä aleni noin 10 000 henkilöllä vuosina 2010–2016.

Seutukaupunkien välillä oli huomattavan suuret erot opiskelijoiden ja koululaisten määrässä suhteessa väestöpohjaan. Seutukaupunkien vaihteluväli oli Tornion ja Kemlin noin 80 opiskelijasta ja koululaisesta Uudenkaupungin ja Kemijärven noin 50 asukkaaseen 1000 asukasta kohden laskettuna.

Opiskelijoiden ja koululaisten osuus väestöstä (yli 70 %) oli korkein Kemlin ja Tornion lisäksi Ylivieskassa, Raumalla, Nivalassa, Kannuksessa, Savonlinnassa, Riihimäellä ja Raahessa.

Opiskelijoiden ja koululaisten osuus jäi alle 60 promilleen yhteensä 20 kunnassa: alhaisin osuus oli Kemijärven ja Uudenkaupungin jälkeen Nurmeksessa, Parkanosssa, Lieksassa, Mänttä-Vilppulassa, Kristiinankaupungissa, Somerolla ja Loviisassa.

Opiskelijoiden ja koululaisten
lkm 1000 asukasta kohden
keskimäärin 2014–2016

4.6 Saavutettavuus

Muuttuja kuvaa enintään 250 metrin etäisyydellä linja-autopysäkistä asuvien %-osuutta väestöstä vuonna 2014. Etäisyys on mitattu niin sanottuna linnuntie-etäisyytenä.

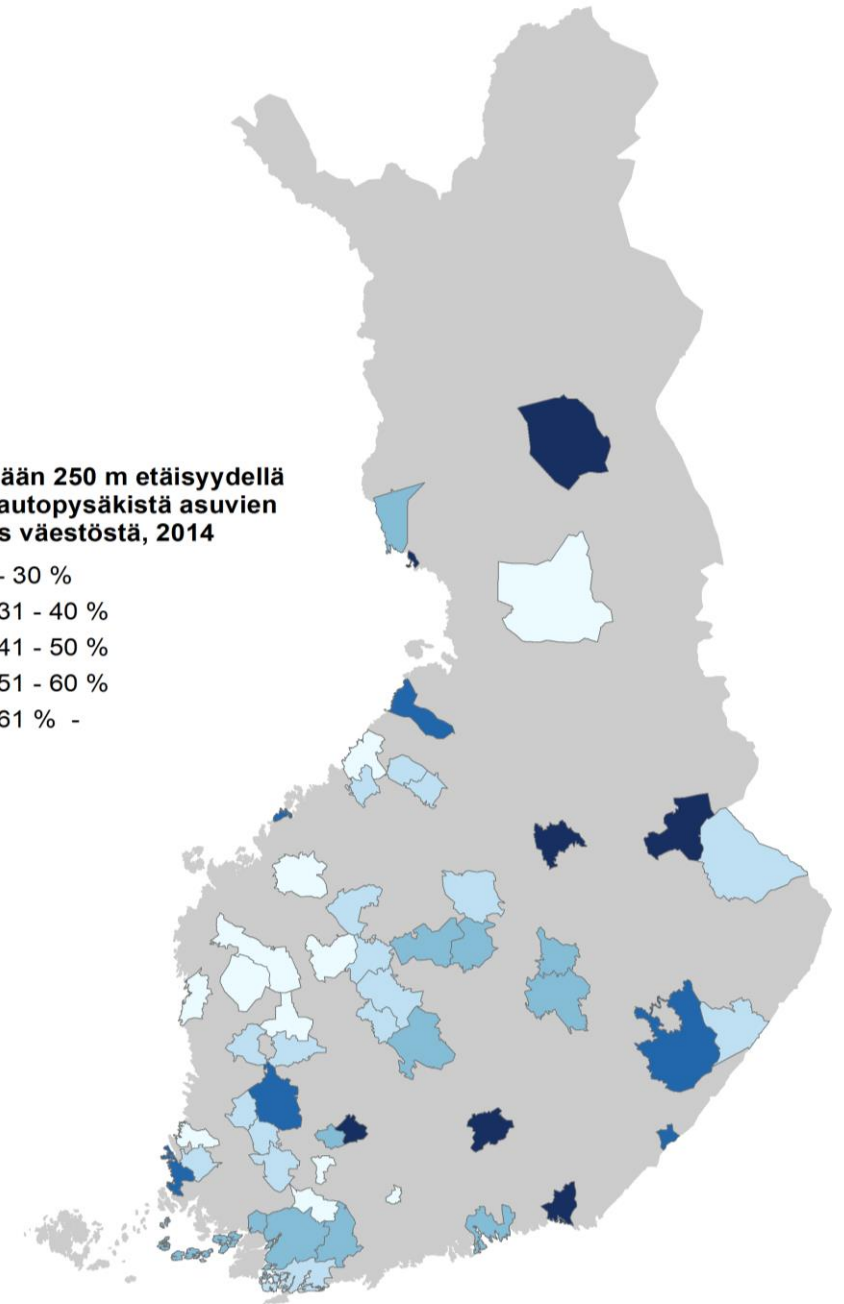
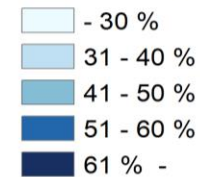
Yhteensä seutukaupunkien alueella asuu noin 412 000 asukasta ja keskimäärin 42,4 % asukkaista asuu 250 metrin etäisyydellä linja-autopysäkistä. Koko maan keskiarvo on 58,7 %.

Seutukaupunkien välillä on suuret erot siinä, kuinka suuri osa väestöstä asuu 250 metrin etäisyydellä linja-autopysäkistä: suurin arvo on Varkaudessa (77,7 %) ja pienin arvo Riihimäellä (15,5 %).

Varkauden lisäksi muita seutukaupunkeja, joissa 250 metrin etäisyydellä linja-autopysäkistä asuvien osuus oli suuri olivat Valkeakoski (70,3 %), Kemi (67 %), Heinola (66,5 %), Kemijärvi (64,6 %), Hamina (63,8 %) sekä Iisalmi (63,5 %).

Pienimmät lukemat Riihimäen lisäksi oli Raumalla (18,4 %), Forssassa (22,4 %), Kristiinankaupungissa (24,1 %), Somerolla (26,7 %), Kauhajoella (27 %), Alavudella (27,1 %) sekä Kauhavalla (27,4 %).

Enintään 250 m etäisyydellä linja-autopysäkistä asuvien osuus väestöstä, 2014

4.7 Elinvoimapolitiikan vahvistamisen toimet

Muuttuja kuvaa kunnan toimille elinvoimapolitiikan vahvistamiseksi annettua arvosanaa 4–10 välillä. Tieto perustuu MDI:n valtakunnalliseen kuntakyselyyn noin 2900 kuntien päättäjille ja viranhaltijoille, jotka antoivat arvosanan oman kunnan elinvoimapolitiikalle.

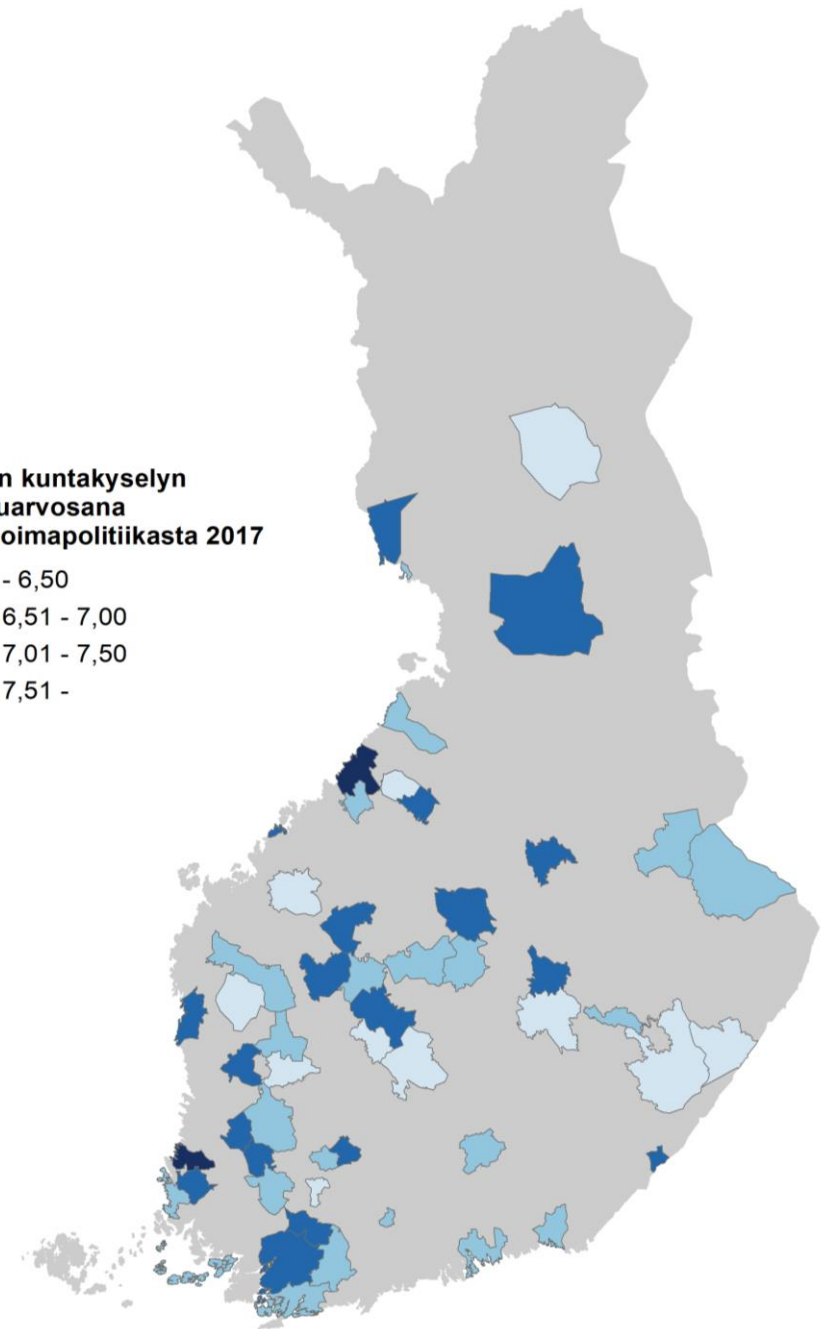
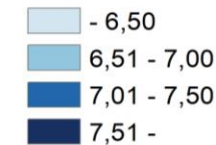
Kuntien toimille elinvoimapolitiikan vahvistamiseksi saatu arvosana oli kaikkien kuntien kohdalla 7,6. Vastauksissa oli eroja puolueiden, maakuntien ja kunnan koon sekä aluetyyppien välillä, mutta luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden välillä ei ollut merkittäviä eroja vastauksissa

Seutukaupungeista saatiin kyselyssä yhteensä 709 vastausta (24,4 % kaikista kyselyn vastauksista!). Seutukaupunkien vastaajien antamat arvosanat vaihtelivat 6–7,6 välillä.

Seutukaupunkien luottamushenkilöistä ja viranhaltijoista tyytyväisimpiä oman kunnan toimiin elinvoimapolitiikan vahvistamiseksi olivat Kalajoen ja Rauman vastaajat (arvosana 7,6). Lisäksi kärkijoukossa olivat Someron (7,5), Alajärven, Kristiinankaupungin, Laitilan ja Pietarsaaren (7,4) sekä Keuruun, Salon ja Viitasaaren (7,3) vastaajat.

Kriittisimpiä olivat Forssan (6,0), Kauhajoen (6,1), Savonlinnan (6,2), Pieksämäen (6,3), Ylivieskan, Mänttä-Vilppulan, Kiteen, Kemijärven, Kauhavan ja Ikaalisten (6,4) vastaajat.

MDI:n kuntakyselyn
kouluarvosana
elinvoimapolitiikasta 2017

5. Tulokset ja johtopäätökset

Analyysin kohteena oli 55 seutukaupunkia. **Seutukaupungeilla oli tehdyn tilastoanalyysin tulosten perusteella keskenään enemmän erottavia kuin yhdistäviä tekijöitä.**

Muuttajat jaettiin elinvoima- ja vetovoimaindekseihin. Muuttujakohtaiset tulokset esitettiin visuaalisuuden lisäämiseksi karttoina. Jokaiselle seutukaupungille laskettiin muuttujien arvojen perusteella summapisteen, jonka jälkeen seutukaupungit sijoitettiin viiteen viidennekseen. Luokittelun itsetarkoitus ei ollut laittaa seutukaupunkeja ”paremmuusjärjestykseen”, vaan löytää tulevan kehittämisen kannalta sopivat verrokkiryhmät.

ELINVOIMAINDEKSIIN TULOKSET:

Elinvoimaisuuteen liittyvät muuttajat liittyivät väestö-, työllisyys- ja yritysdynamiikkaan. **Seutukaupunkien elinvoimaa ja samalla mainekuvaa rapauttaa kaksi olennaista tekijää: negatiivinen väestö- ja työpaikkakehitys.**

Väestökehityksen kehitysura on kaupungista riippuen pääosin joko maltillisesti tai nopeasti supistuva. Vain neljä kaupunkia pääsi väestönkehityksessään kasvu-uralle. Seutukaupunkien yhteenlaskettu väkiluku väheni noin 38 500 henkilöä vuosina 2010–2017 ja lyhyellä aikavälillä 22 900 henkilöä vuosina 2014–2017. Tulevaisuuden avoin kysymysmerkki liittyykin seutukaupunkien heikkeneviin huoltosuhteisiin, jotka ovat jo nyt suuressa osassa seutukaupunkeja koko maan keskiarvoa heikompia. Ikärakenne painaa ja vinouttaa, jolloin suurin kysymys kuuluu, miten nuorennusleikkaus tehdään? Uudet työpaikat ja lisääntyvä muuttoliike maan sisältä ja ulkomailta ovat nopeampia teitä, mutta nuoria houkuttelevat opiskelupaikat ja miljööt hitaampi tie.

Toinen kriittinen haaste liittyy negatiiviseen työpaikkakehitykseen avoimella sektorilla ja seutukaupunkien kannalta tärkeällä teollisuuden toimialalla. Työmarkkinoiden rakennemuutos on kohdellut seutukaupunkeja osin varsin ankarasti. Työpaikkakehityksessä ei ole ollut tunnistettavissa luovaa tuhoa, vaan vain yksinkertaisesti työpaikkojen tuhoa, kun laitteet ja pahimmillaan osaaminen on lähtenyt. Mutta taustalta löytyy lupaavia trendejä ja tarinoita. Muutamilla seuduilla työllisyysluvut ovat koko maata positiivisemmat ja/tai kasvavat.

Seutukaupungeista katosi keskimäärin joka kymmenes avoimen sektorin ja joka viides teollisuuden työpaikka vuosien 2010–2015 välisenä aikana.

Seutukaupungit menettivät yhteensä noin 24 500 avoimen sektorin työpaikkaa, joista noin 15 600 oli teollisuuden toimialalta. Avoimen sektorin työpaikkakehitys oli positiivinen viidessä ja teollisuuden työpaikkojen kehitys neljässä seutukaupungissa. **Tosin hyvä talous- ja työllisyyskehitys vuoden 2015 jälkeen tulee nostamaan positiiviselle kehitysuralle nykyistä useampia kaupunkeja ja vahvistaa entisestään jo nykyisin positiivisella kasvu-uralla olevia kaupunkeja.** Esimerkiksi Uudenkaupungin, Laitilan, Rauman tai Äänekosken viime vuosien kehitys on ollut jopa kansallisessa kontekstissa kärkiluokkaa. Avoimen sektorin työpaikkakehitystä vääristää lisäksi osittain se, että yrityksissä voi olla toimialasta riippuen paljon henkilöstöä rekrytointi- ja henkilöstövuokrausyritysten kautta, jolloin työpaikat kirjautuvat rekrytointi- ja vuokrausyritysten kotipaikkakunnille. Osa seutukaupungeista on alueellisen työnjaon kehityksen ja sijainnin vuoksi riippuvaisempia julkisesta sektorista kuin toiset. 2010-luvun aikana julkisen sektorin työpaikkojen määrä kasvoi edelleen seitsemässä seutukaupungissa.

Työllisyys- ja yritysdynamiikassa seutukaupunkien välillä oli varsin suuret erot. 12 seutukaupungin työllisyysaste ylitti 70 %:in tason vuonna 2016 ja viisi kaupunkia ylitti jo tuolloin hallitusohjelman 72 %:in tavoitteen. Seutukaupunkien ääripäät olivat kaukana toisistaan, sillä neljän seutukaupungin työllisyysaste jäi jopa alle 60 %:in. Sama kaksijakoisuus tuli esiin taloudellisessa huoltosuhteessa, joka kertoo karusti ei-työllisten ja työllisten välisen suhteen. Koko maassa oli 141,2 ei-työllistä sataa työllistä kohden. Vain neljässä seutukaupungissa taloudellinen huoltosuhde oli kilpailukykyisempi kuin koko maassa keskimäärin. Sen sijaan osa seutukaupungeista on joutunut tilanteeseen, jossa yhtä työllistä kohden on jo enemmän kuin kaksi ei-työllistä henkilöä, joka asettaa tulevalle kehittämiselle suuret haasteet demografisen kehityksen haasteiden vuoksi. Seutukaupunkien yritysdynamiikkaa tarkasteltiin toimivien yritysten määrällä suhteessa väestöpohjaan. **Seutukaupunkien yritysdynamiikka oli pääosin hyvä: joka toisessa seutukaupungissa yritysanta ylitti koko maan keskiarvon suhteessa väkilukuun.** Seutukaupunkien kärki kuuluu yritysdynamiikassa kaikkien kuntien parhaaseen viidennekseen. Sitä vastoin toimivien yritysten määrä oli erittäin alhainen teollisuusperustaisilla yksipuolisen toimialarakenteen paikkakunnilla.

VETOVOIMAINDEKSIN TULOKSET:

Vetovoimaisuuteen liittyvät muuttajat liittyvät vetovoima-, asumis- ja saavutettavuusdynamiikkaan. Saavutettavuuden yhteydessä hyödynnettiin paikkatietoaineistoa. Lisäksi analyysiin nostettiin yksi kokemuksellinen muuttuja.

Seutukaupunkien kriittisenä haasteena on aleneva väestönkehitys, kuten todettiin elinvoimaisuuden muuttujien kohdalla. Tämä tulee esiin alueiden muuttovetovoimassa eli siinä, kuinka houkuttelevia ja vetovoimaisia seutukaupungit ovat maan sisäisten muuttovirtojen ja maahanmuuttovirtojen osalta. **Seutukaupungit kärsivät yhteensä -11 300 henkilöä muuttotappiota maan sisäisestä ja ulkomaisesta muuttoliikkeestä vuosina 2013–2016 eli keskimäärin 2 825 henkilöä vuodessa.** Muuttovetovoimassa oli suuret erot kaupunkien välillä: 10 seutukaupunkia sai muuttovoittoa ja 45 muuttotappiota vuosina 2013–2016. **Lisääntynyt maahanmuutto oli lähes kaikkien seutukaupunkien ainoa väestönkehityksen dynaaminen osatekijä.** Jopa osassa muuttovoittoisia seutukaupunkeja muuttotase olisi kääntynyt negatiiviseksi ilman maahanmuuttoa.

Alueliikkuvuutta tarkasteltiin sekä muutto- että pendelöintivirtojen kautta. **Seutukaupunkien nettopendelöinti oli yhteensä -8000 henkilöä negatiivinen eli seutukaupunkien lähtöpendelöinti toisiin kuntiin ylitti keskimäärin 8000 työllisellä tulopendelöinnin seutukaupunkeihin.** Tulos oli jossain määrin yllättävä, sillä useat seutukaupungit ovat oman alueensa korkean työpaikkaomavaraisuuden vienti ja tuotantokeskittymiä. Kaksijakoisuus ilmenee siinä, että nettopendelöinti oli positiivinen 26 kunnassa ja negatiivinen 29 kunnassa. Osa positiivisen nettopendelöinnin seutukaupungeista on työpaikkaomavaraisuudeltaan koko maan kärkitasoa, mutta toisessa ääripäässä ovat suurten kasvukeskusten vaikutusalueella olevat seutukaupungit, joista suuntautuu runsaasti pendelöintiä keskuskaupunkeihin.

Seutukaupunkien asuntodynamiikassa oli suuret alueelliset erot. Asuntodynamiikkaa tarkasteltiin valmistuneiden asuntojen määrän kautta vuosina 2010–2016. Valmistuneiden asuntojen määrä heijastaa luonnollisesti alueen talous-, työllisyys- ja väestönkehitystä.

Seutukaupunkeihin valmistui yhteensä noin 19 000 asuntoa vuosina 2010–2016 eli keskimäärin 2 713 asuntoa vuodessa. Alueellisia eroja kuvaa hyvin se, että esimerkiksi Lohjalla, Riihimäellä ja Ylivieskassa valmistui hieman yli 1000 asuntoa seitsemässä vuodessa, kun samanaikaisesti esimerkiksi Kemijärvellä valmistui vain 25 asuntoa. Esimerkiksi Ylivieskassa valmistui suhteessa väestöpohjaan 22 kertaa enemmän asuntoja kuin Kemijärvellä vuosina 2010–2016.

Yksi alueen vetovoimaisuuden tunnuspiirre on kansainvälisyys ja väestörakenteen monimuotoisuus. Kansainvälistä vetovoimaa tarkasteltiin seuraamalla muiden kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvien määrän kehitystä ja osuutta seutukaupunkien väestöstä.

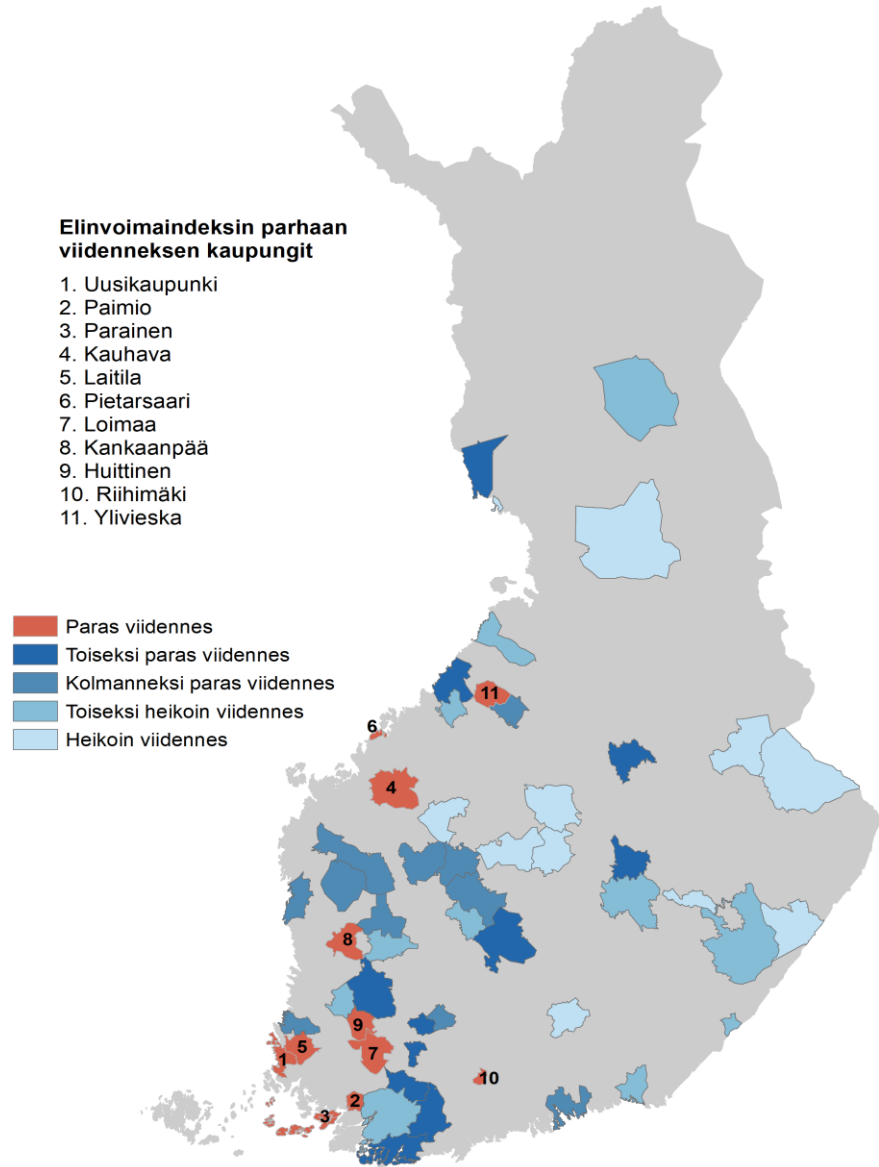
Seutukaupungeissa asui yhteensä noin 34 100 vieraskielistä vuonna 2017 eli joka kymmenes oli vieraskielinen. Vieraskielisten osuus on seutukaupungeissa selvästi alhaisempi kuin niiden väestöosuus koko maasta. Vieraskielisten osuus oli keskimäärin 6,8 % koko maassa, mutta seutukaupungeista vain Pietarsaari ylitti koko maan keskiarvon. Vieraskielisten määrä kasvoi kuitenkin lähes kaikissa (51) seutukaupungeissa vuosina 2014–2017.

Yksi seutukaupunkien nykyhetken ja tulevaisuuden haasteista liittyy rajalliseen kaikkien koulutusasteiden koulutustarjontaan. Varsinkin korkeakoulujen aloituspaikkojen vähäisyys heijastuu suuriin muuttotappioihin 15–24-vuotiaista nuorista. Lisäksi seutukaupungit

joutuvat olemassa olevan koulutustarjonnan osalta kilpailemaan opiskelijoista ja vetovoimasta oman alueen keskuskaupungin ja muiden suurten opiskelukaupunkien kanssa. **Seutukaupungeissa oli yhteensä noin 60 000 opiskelijaa vuonna 2016. Seutukaupunkien kannalta kehityksen kriittisyyttä kuvaa se, että opiskelijoiden määrä aleni noin 10 000 henkilöllä vuosina 2010–2016.** Seutukaupunkien välillä oli huomattavan suuret erot opiskelijoiden määrässä suhteessa väestöpohjaan. Seutukaupunkien vaihteluväli oli Tornion ja Kemian noin 80 opiskelijasta Uudenkaupungin ja Kemijärven noin 50 asukkaaseen 1000 asukasta kohden laskettuna.

Analyysiin nostettiin tarkoituksella myös paikkatietoon perustuva muuttuja (saavutettavuus) ja kokemuksellinen muuttuja (MDI:n valtakunnallinen kuntakysely). Saavutettavuutta tarkasteltiin joukkoliikenteen tavoitettavuuden näkökulmasta eli kuinka paljon väestöä asuu enintään 250 metrin päässä lähimmästä linja-autopysäkestä. Mittari ei ole kaikkien seutukaupunkien kannalta paras mahdollinen ja vääristää niiden osalta tuloksia: hyvä esimerkki on Riihimäki, jossa junaliikenteen merkitys on keskeinen. Lisäksi tarkasteltiin seutukaupunkien omien päättäjien ja viranhaltijoiden antamaa arvosanaa oman kaupungin toimille elinvoimapolitiikan suhteen. Arvosanojen vaihteluväli oli 4–10. Koko maan kaikkien kuntien keskiarvo oli 7,6, johon ylsi kaksi analyysin seutukaupungeista.

Elinvoimaindeksin tulokset

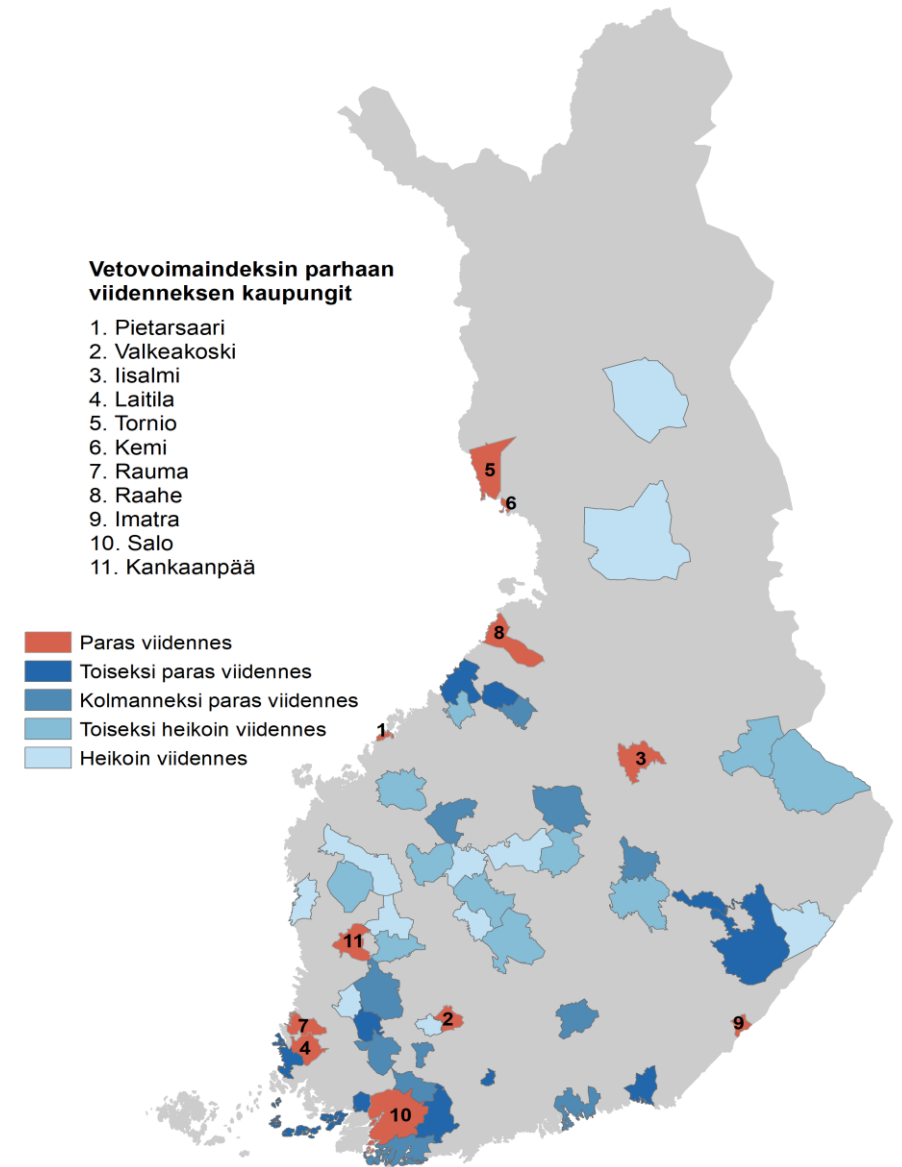

Kuvio 18. Elinvoimaindeksin tulokset

ANALYYSIN MUUTTUJAT

1. Väestönlisäys (%) 2014-2017
2. Avoimen sektorin työpaikkakehitys (%) 2010-2015
3. Julkisen sektorin työpaikkakehitys (%) 2010-2015
4. Teollisuuden toimialan työpaikkakehitys (%) 2010-2015
5. Työllisyysaste (%) 2016
6. Yrityskanta (promillea) 2017/Q1
7. Taloudellinen huoltosuhde 2016
8. Muuttovetovoima (promillea) 2013-2016
9. Nettopendelöinti (promillea) 2013-2015
10. Valmistuneet asunnot 10 000 as. kohden 2010-2016
11. Vieraskielisten osuus (%) väestöstä 2014-2017
12. Opiskelijoiden ja koululaisten osuus (%) väestöstä 2014-2016
13. Joukkoliikenteen saavutettavuus (%) 2014
14. Elinvoimapolitiikan arvosana 2017

Vetovoimaindeksin tulokset

Kuvio 19. Vetovoimaindeksin tulokset

Elinvoima- ja vetovoimaindeksin yhteistulokset

Seutukaupunkien positio suhteessa toisiinsa on laskettu 14 elinvoima- ja vetovoimaindeksin muuttujan perusteella. Seutukaupungeille on laskettu summapisteeet jokaisen muuttujan sijoituksen (1-55) perusteella ja sen jälkeen jaettu kaikki seutukaupungit summapisteeiden mukaiseen viiteen viidennekseen (11 seutukaupunkia per viidennes).

Parhaan viidenneksen seutukaupungit olivat tulosten perusteella

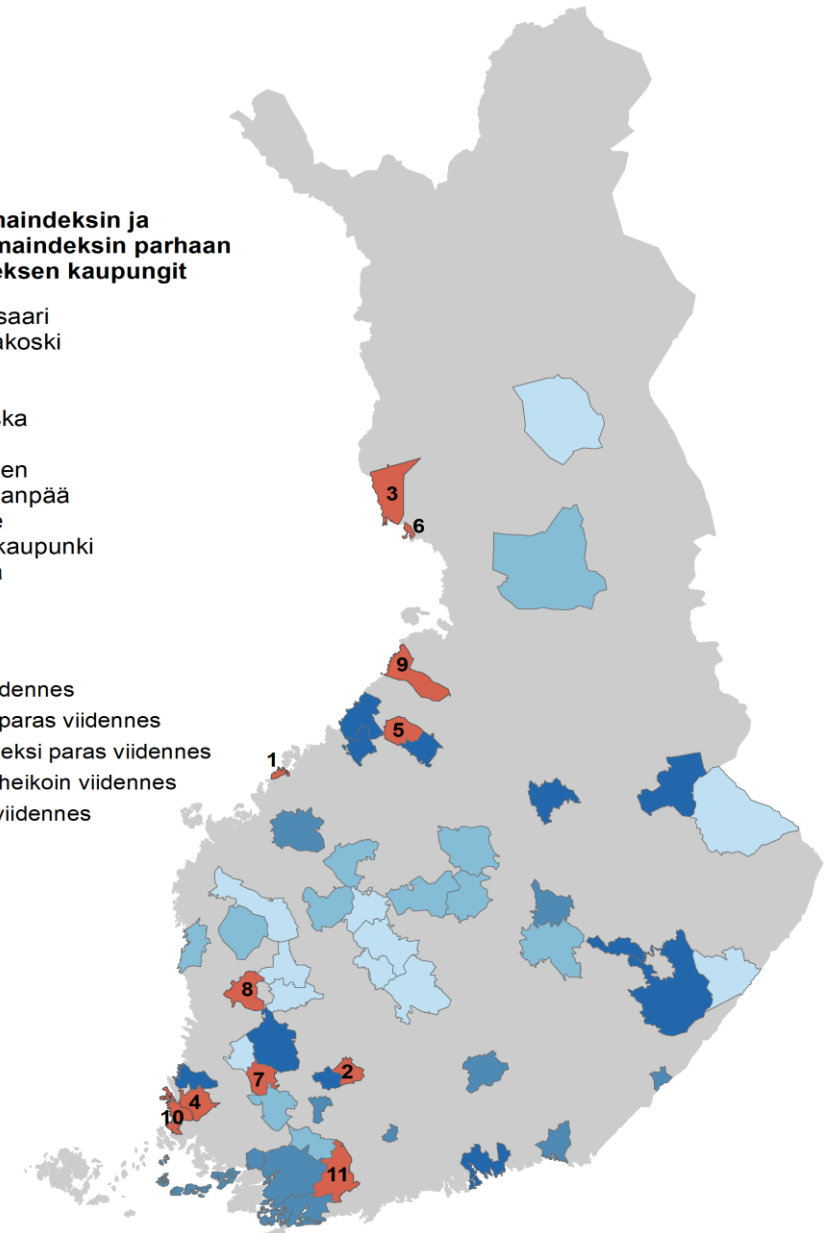
- Pietarsaari,
- Valkeakoski,
- Tornio,
- Laitila,
- Ylivieska,
- Kemi,
- Huittinen,
- Kankaanpää,
- Raahе,
- Uusikaupunki ja
- Lohja.

Parhaan viidenneksen seutukaupungeissa yhteisenä tekijänä on se, että ne sijaitsevat pääosin Rannikko-Suomessa ja/tai suurten kasvukeskusten sekä liikennekäytävien solmupisteissä. Useat parhaan viidenneksen kaupungit erottuvat myös korkean työpaikkaomavaraisuuden teollisuus- ja vientikeskittyminä.

Elinvoimaindeksin ja vetovoimaindeksin parhaan viidenneksen kaupungit

1. Pietarsaari
2. Valkeakoski
3. Tornio
4. Laitila
5. Ylivieska
6. Kemi
7. Huittinen
8. Kankaanpää
9. Raahе
10. Uusikaupunki
11. Lohja

- Paras viidennes
- Toiseksi paras viidennes
- Kolmanneksi paras viidennes
- Toiseksi heikoin viidennes
- Heikoin viidennes

SEUTUKAUPUNKIEN YLEINEN TILANNEKUVA:

Seutukaupunkien tilannekuvan määrittelyssä on otettava huomioon seutukaupunkien toisistaan poikkeavat erilaiset lähtökohdat ja asema alueellisessa työnjaossa. **55**

seutukaupunkia ei ole sellaisenaan mahdollista verrata suoraan toisiinsa, vaan niitä pitää tarkastella aluetyyppeinä joko asukasluvun, sijainnin tai alueellisen position mukaan.

Asukasluvun mukaan tarkasteltuna 17 kaupungissa oli yli 20 000 asukasta ja 38 kaupungissa alle 20 000 asukasta. Sijainniltaan seutukaupungit ovat keskittyneet vahvasti eteläiseen ja läntiseen Suomeen. Alueellista positiota voi tarkastella rakennemuutosdynamiikan näkökulmasta: joukossa on sekä positiivisen että negatiivisen rakennemuutoksen kaupunkeja sekä omaa paikkaansa hakevia kaupunkeja.

Positiivisella rakennemuutoksella tarkoitetaan nimensä mukaisesti positiivisen kasvun kierrettä, jossa yksi positiivinen tekijä on johtanut toiseen, se taas kolmanteen ja niin edelleen. Alueelle on syntynyt useita kasvukierrettä vahvistavia myönteisiä kerrannaisvaikutuksia. Positiivisen rakennemuutoksen esimerkkikaupunkeja ovat Uusikaupunki, Ylivieska ja Rauma.

Negatiivisen rakennemuutoksen seutukaupungeissa ollaan päinvastaisessa tilanteessa eli supistumiskierteisessä, jossa yksi negatiivinen tekijä on johtanut toiseen, se taas kolmanteen ja

niin edelleen. Negatiivisen rakennemuutoksen esimerkkikaupunkeja ovat Kemijärvi, Raahe ja Lieksa. Supistumiskierteen kannalta varoittavia ilmiöitä ovat negatiivisen väestö- ja työpaikkakehityksen seurauksena esimerkiksi heikentyvä asuntodynamiikka eli kiinteistöjen hintojen ja vakuusarvojen aleneminen, asunto-osakkeiden myyntiaikojen pidentyminen ja tyhjien asuntojen ja toimitilojen lisääntyminen

Omaa paikkaansa etsivissä seutukaupungeissa tärkeimmät menestymisen mahdollisuudet liittyvät oraalla olevien tai potentiaalisten vahvuuksien vahvistamiseen.

SEUTUKAUPUNKIEN MENESTYMISEN MAHDOLLISUUDET:

Kaikkien seutukaupunkien suurimmat menestymisen mahdollisuudet liittyvät sekä kärkitoimialan/-toimialojen vahvistamiseen ja myönteisiin kehävaikutuksiin että toimialarakenteen jatkuvaan monipuolistamiseen. Alueen toimialarakenteen monipuolistuminen ei kuitenkaan tapahdu itsestään. Seutukaupungeissa on kuten todettua kokoonsa nähden merkittäviä teollisuustyöpaikkojen keskittymiä. Pienempien seutukaupunkien haasteena on toimivien työmarkkinoiden pienuus. Työmarkkinoilla ei ole silloin mahdollista päästä samaan erikoistumisen tasoon kuten suurilla työmarkkina-alueilla, jolloin osaamisaalat jäävät väistämättä kapeammaksi.

Tulevassa aluekehittämisessä korostuu käytävä- ja vyöhykekehittäminen riippumatta hallinnollisista rajoista ja hallintoratkaisuista. Käytävä- ja vyöhykekehittäminen Suomen kasvukäytävällä ja Pohjoisella kasvuvyöhykkeellä on kuronut käytävien varrella olevia kaupunkeja ja niiden vaikutusalueita yhteen.

Seutukaupunkien on tavalla tai toisella kytkeydyttävä näihin käytäviin ja vyöhykkeisiin, jotta alueliikkuvuuden virrat eivät pyyhi niiden yli tai, että ne jäävät kokonaan käytäväkehityksen ulkopuolelle. Useassa maakunnassa olevia sisäisiä kehityskäytäviä kannattaa vahvistaa.

Monipaikkaisuuden lisääntyminen ja alueliikkuvuuden vastavirrat ovat enemmän mahdollisuus kuin uhka seutukaupungeille. Monipaikkaisuuteen perustuva paikkariippumattomuus mahdollistaa jatkossa varsinkin tietotyön hajauttamisen: tämä tarjoaa ison mahdollisuuden tunnin etäisyydellä tai vyöhykkeellä kasvukeskuksista oleville seutukaupungeille. Toisaalta monipaikkaisuuden seurauksena työ- ja asuinpaikan käsite muuttuu entistä vaikeammin hahmotettavaksi. Jatkossa ehkä vain lasten päivähoito tai koulunkäynti sitoo asukkaat yhteen paikkaan. Tärkeää on myös tunnistaa Osmo Soininvaaran (2018) näkemys, jonka mukaan ”*työ, jota voidaan tehdä missä päin Suomea hyvänsä, voidaan yleensä tehdä missä päin maailmaa tahansa*”.

Seutukaupunkien menestymisen haasteet ovat sidoksissa ensisijaisesti sijaintiin ja asemaan alueellisessa työnjaossa.

Positiivisen rakennemuutoksen seutukaupunkien suurimmat haasteet liittyvät osaavan työvoiman saatavuuteen, toimiviin ja sujuviin liikenneyhteyksiin, koulutustarjonnan monipuolisuuteen, kasvun hallintaan, muuttovetovoimaisuuteen ja pehmeään veto- ja pitovoimaan. Negatiivisen rakennemuutoksen seutukaupunkien suurimmat haasteet liittyvät tiivistettynä supistumiskierteen tasapainottamiseen ja mainekuvaan. Oma paikkaansa etsivissä seutukaupungeissa haasteet liittyvät kasvuun, strategisten valintojen tekemisen välttämättömyyteen, osaavan työvoiman saatavuuteen, liikenneyhteyksiin, koulutustarjontaan, vetovoimaisuuteen ja maineeseen.

Seutukaupungit ovat teollisuusvaltaisia, ja ne ovatkin monesti varsin riippuvaisia koulutetun työvoiman saannista. Monessa seutukaupungissa on ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen toimintoja, mutta laajemmin esiintyy merkittäviäkin työvoiman saatavuuteen liittyviä ongelmia. Toisen asteen koulutuksen merkitys on erittäin keskeinen seutukaupungeille. **Kriittisimmät menestymisen haasteet liittyvät toisen asteen koulutukseen ja osaavan työvoiman saatavuuteen eli vetovoimaan nuorten aikuisten suhteen.**

Iso kysymys on, riittääkö enää jatkossa nuorille aikuisille edullinen asuminen, turvalliset ympyrät, toimivat peruspalvelut, luonto ja rauhallinen ympäristö? Onko seutukaupunkien ilmapiiri riittävän houkutteleva ja lähestyttävä nuorten aikuisten osalta? Avoin kysymysmerkki liittyy myös tulevaan työpaikkakasvuun.

Kaikkien seutukaupunkien menestymisen suurimmat haasteet liittyvät sote-, maakunta- ja koulutusreformien ennakoimattomiin vaikutuksiin, demografiseen heikkouteen, alhaiseen vetovoimaisuuteen, valtion toimintojen keskittymiseen keskuskaupunkeihin ja kasvukeskuksiin sekä sijaintihaittaan.

Seutukaupunkien kasvun ja elinvoimaisuuden buustaamiseen tarvitaan myös uusia keinoja tai välineitä. **Elinvoiman kehittämisen tärkein väline piilee seutukaupungeissa itsessään: seutukaupungeilla on oltava jatkuva valmius keksiä jälleen kerran itsensä uudelleen, kuten ne ovat tehneet onnistuneesti niin monta kertaa aikaisemmin.**

Yksi menestymisen avaintekijä liittyy yhteistyön ja alueellisen työnjaon syventämiseen. Kyse on eräänlaisesta kliseestä yhteistyön osalta, mutta seutukaupunkien kannalta yhteistyön syventyminen ja kyky yhteistyöhön on välttämätöntä. Seutukaupungit ja niiden vaikutusalueet ovat yksinkertaisesti

kooltaan liian pieniä, jonka vuoksi yhteistyön ja tarvelähtöisen liittoutumisen merkitys ylikorostuu. **Tämä edellyttää yhteistyön syventämistä sekä oman alueen keskuskaupungin ja uuden maakunnan että seutukaupunkiverkkoon kuuluvien T55-kaupunkien välillä.** Varsinkin seutukaupunkien suhde keskuskaupunkeihin on pääosin jännitteinen. Luontevan suhteen rakentaminen on haastavaa, koska usein taustalla on puolin ja toisin vanhoja syntejä, joista voi olla hankala päästä eroon.

Sama haaste liittyy koulutuksen ja elinkeinoelämän väliseen yhteyteen. Seutukaupunkien kohdalla korostuvat erityisesti elinkeinoelämä- tai työelämälähtöiset (verkosto)koulutusmallit, kehitys- ja oppimisympäristöt ja alustamallit yhteistyössä alueen korkeakoulujen tai muiden koulutusorganisaatioiden kanssa: esimerkiksi yliopistokeskusten kaltaisia konsepteja, jossa kaikkien koulutusasteiden resurssit kootaan elinkeinoelämän toimijoiden kanssa yhteen. **Toisen asteen koulutuksen merkitys on erittäin keskeinen seutukaupungeille, sillä ammatillisen osaamisen pullonkaulat ovat muodostumassa tukkeeksi kasvulle.** Seutukaupunkien kiistaton vahvuus on läheisyyden ekonomia suhteessa elinkeinoelämän toimijoihin ja alueellisiin keskittymiin, sillä tuleva oppiminen tapahtuu yrityksissä ja etenevässä määrin yritysten ehdoilla.

Kaikkien seutukaupunkien kannalta toimivien liikenneyhteyksien merkitys korostuu entistä enemmän jatkossa. **Sujuvat ja nopeat yhteydet ovat jokaisen seutukaupungin menestymisen tai menestymättömyyden elinehto.** Seutukaupugeille pendelöinnin ja työasialiikkuvuuden sujuvoittaminen on iso mahdollisuus.

Seutukaupungit ovat monin eri tavoin kansallisen alue- ja kaupunkipolitiikan va'ankieliasemassa. Seutukaupunkien elinvoiman ja menestyksen kautta ratkeaa pitkälti alueellisesti tasapainoinen kehitys sekä kansallisesti että maakuntien sisällä. Seutukaupunkia vastaavat maakunnissa maakuntakeskusten ulkopuolisista palvelualueista. Ne ovat toiminnallisesti ja strategisesti tärkeitä aluekeskuksia. Seutukaupunkien kannattaisi tehdä jatkossa nykyistä enemmän omaehtoisia avauksia ja kannanottoja, jotka voisivat olla yhtäältä yllättäviä ja odottamattomia ja toisaalta ne voisivat toimia sillanrakentajina eri aluetasojen välillä. Yksi keino voisi olla jatkossa panostaa enemmän ylimaakunnalliseen ”kummikaupunkitoimintaan” ja epäpyhiin alliansseihin, joiden sisältönä voisi olla esimerkiksi osaamisen ja kokemusten siirto, yritysten verkostoituminen, tapahtumaosaaminen ja -yhteistyö sekä yhteiset strategiset hankkeet. Esimerkkinä Helsingin ja Kainuun kumppanuustunnustelu takavuosina johti osaltaan eri vaiheiden kautta isoon ratikkatilaukseen Kajaanista ja puukerrostalohankkeisiin, joissa Kuhmon puuteollisuus on

mukana. Tai toisena esimerkkinä maailmanluokan kamarimusiikkifestivaali Kuhmossa, joka perustuu vahvasti pääkaupunkiseudulta tuleviin kävijöihin.

Seutukaupunkien analyysi perustuu tilastoanalyysien tavoin aina tapahtuneeseen kehitykseen. Tietolähteestä riippuen muuttujien viive vaihtelee muutamasta kuukaudesta muutamaan vuoteen. **Vuoden 2016 vaihteessa alkanut hyvä talous- ja työllisyyskehitys ei ilmene vielä riittävästi kaikkien seutukaupunkien luvuissa.** Viimeisen kahden vuoden hyvä kehitys taloudellisen käänteen ansiosta on vahvistanut entisestään positiivisen rakennemuutoksen seutukaupunkeja ja nostanut osittain paikkaansa etsivien seutukaupunkien positiota. Varsinkin työllisyysasteeseen ja työpaikkakehitykseen liittyvien muuttujien viive on huomattavan suuri: analyysiä tehtäessä oli käytössä vasta vuoden 2015 vahvistettu tilanne kunnittain työllisyysasteessa ja eri työnantajasektorin työpaikkakehityksessä. Useiden seutukaupunkien tilanne on tältä osin parantunut huomattavasti vuoden 2016 jälkeen ja tulevat paikkasidonnaiset investoinnit vahvistavat entisestään yksittäisten seutukaupunkien asemaa (esim. Uusikaupunki, Äänekoski, Kemijärvi jne.)

6. Toimenpidesuosituksset

1. AVOIN JA REHELLINEN TILANNEKUVA: Analyysin tulokset osoittavat selkeästi, etteivät 55 seutukaupunkia ole yhtenäinen kokonaisuus elinvoimaisuuteen tai vetovoimaisuuteen liittyvillä tunnusluvuilla. ***Seutukaupunkien väliset lähtökohtaerot ovat suuria alueellisen työnjaon kehittymisen, sijainnin, demografisen kehityksen kantokyvyn ja uusiutumiskyvyn näkökulmasta.*** Seutukaupungit oletettavasti hyötyisivät yleisellä tasolla jossain määrin kokonaisvaltaisesta ”ääneen kuuluviin saavasta” kansallisesta seutukaupunkipolitiikasta, mutta todellinen vaikuttavuus edellyttää yksilöityjä ja pitkälle räätälöityjä toimenpiteitä erilaisille seutukaupunkityypeille. Esimerkiksi positiivisen rakennemuutoksen seutukaupungit tarvitsevat elinvoimaisuutta, kasvua, kilpailukykyä ja vetovoimaisuutta buustaavia pitkäjänteisiä toimenpiteitä, kun taas negatiivisen rakennemuutoksen seutukaupungeilla on enemmän kyse koheesiotyyppisistä toimenpiteistä ja perustoimintaedellytysten turvaamisesta. Lisäksi useissa seutukaupungeissa on koko maan kannalta merkittäviä arvoketjuja esimerkiksi elintarvike- ja biotaloudessa sekä matkailussa, jotka vaikuttavat koko maan hyvinvointiin. ***Toisin sanoen seutukaupunkeja ei ole mahdollistaa kehittää yhdellä mallilla, vaan niiden erityispiirteet ja aluetyyppi on ensin tunnistettava.*** Tämä edellyttää avointa ja rehellistä analyysiä valtiollisten keinojen todellisesta vaikuttavuudesta seutukaupunkien kehitykseen ja kehittämiseen. Jatkossa pitäisi kyetä muodostamaan realistinen käsitys tulevan aluepolitiikan liikkumavarasta, sillä oletettavasti alueellinen eriytyminen jatkuu edelleen. Seutukaupungit hyötyisivät niin sanotusta

”mahdollistavasta aluekehityksen työkalupakista”, josta olisi saatavissa erilaisia työkaluja seutukaupunkien erilaisiin tarpeisiin. Aluepoliittisen työkalupakin pitäisi olla luonteeltaan kaikin tavoin mahdollistavaa (alustakehittämistä), osallistavaa ja verkottavaa.

2. KANSALLINEN OHJELMALLINEN KEHYS: Yksi korjauskeino tasapainoisempaan aluekehitykseen voisi olla menneiden hyvien mallien ja ohjelmien päivittäminen 2020-luvun nouseviin tarpeisiin. Seutukaupunkien kehityksen kannalta päättyneistä ohjelmista esimerkiksi aluekeskusohjelman (AKO), koheesio ja kilpailukyky -ohjelman (KOKO) tai osaamiskeskusohjelman (Oske) kaltaiset toteuttamismallit voisivat tarjota kansallisen kehityksen tulevalle tekemiselle, joka tarjoaisi alueille nykyistä enemmän selkänöjaa toteuttaa omista strategisista vahvuuksista kumpuavaa kehittämistä. ***Räätälöidyn kehittämispolitiikan tarve ei ole kadonnut, vaan päinvastoin sen merkitys korostuu alueellisen eriytyksen tasapainottavana tekijänä.*** Aluekehityksen kentässä olisi tilaa ja tarvetta sellaiselle ohjelmalle tai kehittämisen alustalle, jonka avulla voitaisiin voimaannuttaa, valtuuttaa ja vastuuttaa erilaiset alueet omiin vahvuuksiin perustuvaan kehittämiseen: samalla ohjelma tai alusta tarjoaisi kanavan rakentaa tiiviimpää, verkostomaisempaa ja teemapohjaisempaa yhteistyötä erilaisten alueiden välillä yli nousevien maakuntarajojen. Onnistuminen tämän kehikon oikeanlaisessa rakentamisessa (bottom up ja top-down) on joko se, mikä lopettaa ohjelmallisen kehittämisen lopullisesti tai se mikä saa puhumaan yhtä kieltä ja lyö kipinää aluekehitykseen.

3. VALTION, ALUEIDEN JA KUNTIEN ROOLI: Valtion roolina voisi olla toimivien puitteiden rakentaminen omaehtoiselle ja alhaalta ylös kumpuavalle kehittämiselle (ohjelmat, verkostot). Maakunnan tai keskuskaupunkien tehtävänä taas voisi olla aluekehittämisen rahoitusvälineiden koordinointi, mutta se ei saisi vaikeuttaa yliaalueellisten kehittämishankkeiden toteutusta. ***Kaupungit, kunnat ja paikat ovat tekemisen solmukohtia ja hotspotteja, joissa kehittäminen ja kehitys jatkossakin tapahtuu.***

4. VYÖHYKKEISTYMINEN JA KÄYTÄVÄKEHITYS SUURTEN KAUPUNKIEN JA TYÖMARKKINA-ALUEIDEN VÄLILLÄ ON ISO KEHITYSTRENDI: ***Liikennepoliitikalla, -yhteyksillä ja – käytävillä sekä saavutettavuudella on vahva yhteys aluerakenteeseen.*** Liikennepoliittiset ratkaisut stimuloivat monin eri tavoin aluekehitystä, sillä ne luovat myönteisiä muutosvaikutuksia kaikille ei-liikenteellisille sosiaalisille ja taloudellisille vaikutuksille. Aluekehittämisessä pitäisi kyetä nykyistä enemmän huomioimaan maantieteelliset, ohjelmalliset ja hallinnolliset rajat ylittävä kehittäminen. Aluekehityksen keinoin pitäisi tukea toisistaan irrallaan olevien työmarkkina-alueiden kytkeymistä toisiinsa. ***Saavutettavuus on keskeinen edellytys työmarkkina-alueiden väliselle ihmisten, palveluiden ja tavaroiden liikkuvuudelle.*** Liikenneväylät ja -yhteydet työmarkkina-alueiden välillä ovat tässä suhteessa avaintekijöitä.

Liikenneyhteyksiin ja -infrastruktuuriin liittyvät investoinnit ovat aina suoraan sidoksissa paikkaan. Toimivien ja nopeampien yhteyksien kehittyminen vaikuttaa myönteisesti yritysten ja investointien sijaintipäätöksiin sekä ihmisten muuttopäätöksiin. Henkilöliikenneyhteyksien kehittymisellä on yhteys muuttoliikkeeseen korkeamman tuottavuuden alueille, alueiden väliseen työssäkäyntiin ja työasialiikkuvuuteen. Kehityskäytävien ja -vyöhykkeiden suunnitelmallisella laajentamisella kyettäisiin parantamaan useiden seutukaupunkien ja pienempien kaupunkien kiinnittymistä laajeneville suurten kaupunkien vaikutusalueille. Useat seutukaupungit sijaitsevat kehitys- ja liikennekäytävien vaikutusalueella tai vyöhykkeiden tuntumassa.

Kaupunki- ja maaseutualueiden etu olisi lisätä toiminnallista vuorovaikutusta ja yhteyttä toisiinsa: tällöin aluekehittämiseen konseptiin pitäisi liittää kiinteämmin käytäväajattelun tukeminen ja toiminnallisten alueiden vuorovaikutussuhteiden vahvistaminen. ***Seutukaupungit ovat avainroolissa kaupunki- ja maaseutualueiden rajapinnassa.*** Seutukaupunkien infrastruktuuri ja sen toimivuus on tärkeää kansalliselle kokonaisuudelle ja sen toimivuudelle. Yhteydet isompiin C21-kaupunkeihin ruokkivat niin osaamista kuin yrittämistä puolin ja toisin.

5. KASVUN JA ONNISTUMISTEN NÄKYVÄKSI TEKEMINEN:

Seutukaupungit ansaitsevat tulla näkyviksi ja tunnetuiksi. Seutukaupunkikentällä on selkeä käsitys eri kaupunkien vahvuuksista, positiivisista tarinoista. Niitä on tuotava kainostelematta esiin. ***Seutukaupunkien on kyettävä jatkossa panostamaan nykyistä enemmän, näkyvämmiin ja kuuluvammin omaehtoiseen sekä muista riippumattomaan aktiivisuuteen, tekemiseen ja edunajamiseen.***

Seutukaupunkien on saatava tavalla tai toisella äänensä kuuluviin suurten ja keskisuurten kaupunkien position vahvistuessa. Omat onnistumiset tai kasvutarinat ovat tässä suhteessa hyvä toimintamalli tulla esille ja julkisuuteen. Vaikka maailma on verkostojen kautta auki kaikille ja kaikkialle, on maantiede ja paikka tärkeämpiä kuin koskaan aiemmin. Esimerkiksi Uusikaupunki, Laitila, Ylivieska, Äänekoski, Iisalmi, Valkeakoski ja monet muut seutukaupungit voivat omilla onnistumis- ja kasvutarinoillaan luoda hyvää kaikupohjaa ja mainekuvaa seutukaupunkien äänen kuulumiselle nykyistä voimakkaammin. Hyvä nosto kasvu- ja onnistumistarina kasvukeskuksen ulkopuolella voisi olla esimerkiksi Ylivieska, jonka kasvutarina kannattaisi case-esimerkkinä avata kaikille. ”Ylivieskan ihmeen” taustalla on keskittyneet yksityiset ja julkiset palvelut, toimiminen kaupan ja palvelun keskuksena, raide- ja henkilöjunaliikenteen mahdollisuudet, hyvä liikenteellinen ja logistinen sijainti pääradan varrella, vahva asumisdynamiikka, monipuolinen koulutustarjonta ammatillisella toisella asteella ja ammattikorkeakoulussa ja

vahva yrittäjyyshenki. Ylivieska on yksi seutukaupungeista, joka voisi antaa kasvot seutukaupunkien pärjäämiselle alueiden välisessä kilpailussa resursseista, työpaikoista, muuttajista, investoinneista ja huomioarvosta.

6. TOISEN ASTEEN YHTEYS KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ:

Ammatillisen toisen asteen koulutuksen merkitys on erittäin keskeinen tällä hetkellä seutukaupungeille, ja sen merkitys oletettavasti korostuu edelleen jatkossa osaavan työvoiman saannissa varsinkin valmistavan tuotannon ja palvelualojen keskittymissä. Ammatillisen toisen asteen reformin toimeenpano eri alueilla vaikuttaa suoraan ja epäsuoraan seutukaupunkien tulevaisuuden elinvoiman eväisiin. Ammatillisen toisen asteen aloituspaikkojen fyysisellä sijainnilla on jatkossakin merkitystä. ***Seutukaupunkien menestymisen kannalta osaamiseen ja koulutukseen liittyy kaksi riskiä: ensimmäiseksi ammatillisen osaamisen pullonkaulat voivat muodostua tukkeeksi kasvulle ja toiseksi työvoiman liikkuvuus ja sitä kautta osaavan työvoiman saatavuus ovat kriittisiä kysymyksiä, jos halutaan hyödyntää koko maan voimavaroja täysimääräisesti.*** Seutukaupunkien etuna on työelämälähtöisyyden korostuminen toisen asteen opetussisällöissä, sillä oppiminen tapahtuu tulevaisuudessa yhä enemmän yrityksissä ja seutukaupungeissa, missä on onnistuttu luomaan toimivat yhteydet elinkeinoelämän ja muiden toimijoiden välillä. Seutukaupungeissa yritykset ja elinkeinoelämän toimijat ovat luontaisesti lähellä toisiaan.

7. SEUTUKAUPUNKIEN YHTEINEN EDUNAJAMINEN:

Seutukaupungit ovat keskenään hyvin erilaisten kaupunkien joukko, joita yhdistää asema alueidensa taloudellisina keskuksina ja maakuntiensa aluekeskuksina. Seutukaupunkien edunajamisessa onkin ongelmia niiden hyvin erilaisiin tilanteisiin ja tarpeisiin liittyen. Laajan ja hajanaisen joukon kesken vaikuttavien ja konkreettisten esitysten laatiminen on haastavaa. ***Seutukaupunkien on jatkettava yhteistyötä ja kehitettävä itseään verkostojen kautta.*** Jatkossa on kyettävä muodostamaan selkeämpiä kumppanuuksia vaikuttamisen tueksi. Esimerkiksi T55-verkosto on hyvä ja tarpeellinen yhteistyöalusta, mutta sen soluina on jatkettava konkreettisempaa toiminnallisempaa yhteistyötä AIKO-rahoitteisen SEUTU-ohjelman tapauskohtaisen yhteistyön ja yhdessä kehittämisen tavoin. Erilaisten temaattisten verkostojen ja kumppanuuksien hyödyntäminen on selvä mahdollisuus, jolla seutukaupungit saisivat ääntään kuuluviin ja sanomaansa puettua konkreettisemmin. Pienemmätkin paikat kytkeytyvät erilaisiin kansallisiin ja kansainvälisiin verkostoihin suoraan, ei isomman keskuksen kautta - maailma on aidosti auki. Verkostoissa virtaavat ajatukset ja parhaat käytännöt. Temaattiset verkostot voivat liittyä esimerkiksi koulutuskysymyksiin, teollisuuden kehittämiseen, kasvupalveluiden allianssimalleihin, aluesairaaloiden asemaan tai yritystoiminnan valtakunnan tason tukitoimintojen

edistämiseen. ***Temaattiset verkostot eivät poista laajemman yhteistyön ja verkostojen tarvetta, vaan tehostavat sen toimintaa ja auttavat luomaan yhtäläisiä näkemyksiä tarpeista ja toimenpiteistä.*** Seutukaupunkiohjelman on jäsennyttävä näiden teemojen kautta. Seutukaupunkien omien avausten, esitysten ja kannanottojen merkitys korostuu nykyisen kaltaisissa muutostilanteissa. Asioita lähestytään usein sen kautta, mikä on huonosti. Jos T55-verkosto haluaa osallistua uskottavasti keskusteluun esimerkiksi kasvupalveluiden tulevaisuudesta, itsenäisen elinkeinopolitiikan mahdollisuuksista tai koulutusreformista, olisi tärkeää pystyä luomaan uskottava ja konkreettinen esitys siitä, millä tavalla esimerkiksi T55-kaupungit asian hoitaisivat. Tällä hetkellä suurten kaupunkien maakuntauudistusta kritisoiva keskustelu painottuu liikaa siihen, mikä on pielessä. Kritiikki on huomattavasti vakuuttavampaa, jos seutukaupungit pystyvät esittämään uskottavia, konkreettisia ja toteutuskelpoisia ratkaisuja.

Liitetaulukot

Kunta	ELINVOIMAINDEKSI						VETOVOIMAINDEKSI							
	Väestönmuutos (%), keskimäärin 2014–2017	Avoimen sektorin työpaikka-kehitys (muutos-%) 2010–2015	Julkisen sektorin työpaikka-kehitys (muutos-%) 2010–2015	Teollisuuden toimialan työpaikka-kehitys (muutos-%) 2010–2015	Työllisyysaste % 2016	Yrityskanta 1000 as. kohden 2017/Q1	Taloudellinen huoltosuhte 2016	Muuttovetovi ma 1000 as. kohden keskimäärin 2013–2016	Nettopendelöinnin määrä 1000 as. kohden keskimäärin 2013–2015	Valmistuneiden asuntojen määrä 10000 asukasta kohden yhteensä 2010–2016	Vieraskielisten %-osuus keskimäärin 2014–2017	Opiskelijoiden ja koululaisten määrä 1000 as. kohden keskimäärin 2014–2016	Joukkoliikenne-pysäkkien saavutettavuus 250 m etäisyydellä (%-osuus väestöstä) 2014	MDI:n kuntakyselyn tulosarvosanat elinvoima-politiikasta 2017
Akaa	-0,5	-5,8	-10,9	-14,9	68,6	58,7	154,2	-2,6	-125,4	215	1,9	59,6	40,8	6,6
Alajärvi	-1	-15,7	-0,8	-26,2	65,5	81,7	187,7	-7,6	-10,7	199	2,2	69,1	30,8	7,4
Alavus	-1,1	-8,1	0,5	-6,1	68	67,1	172,1	-5,9	2	206	1,4	67,3	27,1	7,2
Forssa	-0,7	-5,9	-5,9	-4,6	65,2	65,4	170,9	0,4	93,9	130	4,4	61,4	22,4	6
Hamina	-0,8	-10,1	-17,0	-25,7	65,2	53,1	172,9	-2,5	-56	191	5,6	55,1	63,8	6,9
Heinola	-1,1	-12	-5,5	-24,5	64	51,6	183,2	-1,8	-12,6	144	3,1	57,2	66,5	6,8
Huittinen	-0,8	-6	-3,3	-12,5	70,7	91,9	152,4	-2	5,3	222	3,3	59,9	37,7	7,2
Iisalmi	-0,6	-5,7	-5,9	-12,2	66,3	56,2	157,9	-2,5	23,7	242	2,3	67	63,5	7,2
Ikaalinen	-0,6	-17	-14,8	-47,5	65,3	87,2	181,6	-2,2	-21,9	190	1,7	63,8	35,7	6,4
Imatra	-0,8	-5,8	-5,9	-11,1	62,5	46,6	181,4	-0,1	21,6	123	5,6	61,1	59,8	7
Jämsä	-1,4	0,8	-31,7	-6,9	65,5	63,4	178,4	-5,8	6,1	127	1,8	62,6	45,7	6,5
Kalajoki	-0,3	-3,8	-1,7	-19,4	71,4	75,5	155,3	-1,7	-26,5	356	1,9	64,6	28,8	7,6
Kankaanpää	-0,8	-4,2	-7,5	-7	65,8	84,2	162,6	-4,4	48,6	250	2,6	67,7	30,8	7,1
Kannus	-0,7	-12	30,7	-21,2	69,1	68	156,8	-7,6	-4,9	286	1,6	71,1	32,5	6,8
Kaskinen	0,0	-28,5	0,7	-43,6	64,8	86,1	194,5	-9,9	28,3	15	6,5	44,6	66,0	6,3
Kauhajoki	-0,8	-11,2	2,3	-18,6	66,9	80,3	161	-4,7	0,9	290	2,1	64,6	27	6,1
Kauhava	-1,2	-4,9	-18,4	-8,8	71,9	90,9	156,7	-6	30,9	241	2,7	62,2	27,4	6,4
Kemi	-1	-14,9	0,9	-23	57,6	40,6	197,3	-4,2	70,7	137	4,5	80,7	67	6,7
Kemijärvi	-1,5	-8,2	-18,2	3,4	59,8	55,9	216	-3,1	-23,5	31	1,2	49,5	64,6	6,4
Keuruu	-0,9	-12,5	-20,3	-11,9	64,3	66,6	192,7	-5,7	-3,6	242	1,7	55	37,9	7,3
Koko maa	0,3	2,6	-4,3	14	68,6	66,3	141,8	2,9	0	375	6,2	74,9	58,7	6,9

ELINVOIMAINDEKSI

VETOVOIMAINDEKSI

Kunta	ELINVOIMAINDEKSI						VETOVOIMAINDEKSI							
	Väestönmuutos (%), keskimäärin 2014–2017	Avoimen sektorin työpaikka-kehitys (muutos-%) 2010–2015	Julkisen sektorin työpaikka-kehitys (muutos-%) 2010–2015	Teollisuuden toimialan työpaikka-kehitys (muutos-%) 2010–2015	Työllisyysaste % 2016	Yrityskanta 1000 as. kohden 2017/Q1	Taloudellinen huoltosuhte 2016	Muuttovetovi ma 1000 as. kohden keskimäärin 2013–2016	Nettopendelöinnin määrä 1000 as. kohden keskimäärin 2013–2015	Valmistuneiden asuntojen määrä 10000 asukasta kohden yhteensä 2010–2016	Vieraskielisten %-osuus keskimäärin 2014–2017	Opiskelijoiden ja koululaisten määrä 1000 as. kohden keskimäärin 2014–2016	Joukkoliikenne-pysäkkien saavutettavuus 250 m etäisyydellä (%-osuus väestöstä) 2014	MDI:n kuntakyselyn tulosarvosanat elinvoimapolitiikasta 2017
Kitee	-1,6	-22,8	-15,5	-31,7	60	69	204,9	-6,8	4,5	126	4,3	58,3	35,4	6,4
Kokemäki	-1,3	-14,2	-5,9	-17,1	66,2	73,8	171,9	-5,2	-49,6	112	2,6	58,4	31,9	7,2
Kristiinankaupunki	-1,3	-12,8	5,4	-20,4	72,6	97,3	158,4	-7,3	-27,8	99	3,6	53,5	24,1	7,4
Kurikka	-1,3	-13,6	-5,4	-21,1	68,6	80,6	165,5	-7,4	-45,2	164	1,5	62,1	28	6,8
Laitila	0,4	-7,5	-3,1	-14	73,7	91,1	140,3	2,4	2,9	218	4,5	60	38,8	7,4
Lieksa	-2,1	-11,2	-8,8	-18,7	56,6	50,7	226,6	-7,2	4,8	60	4,1	52,7	39,6	7
Lohja	-0,5	-8,9	-4,5	-25,1	71,6	65	140,2	-1,5	-85,9	236	3,9	65,1	44,6	6,7
Loimaa	-0,8	-4,7	-9,7	-9,5	70	87	158,7	-1,3	13,4	165	2,7	58,7	36,5	6,8
Loviisa	-0,7	-21,7	-3,1	-34,1	69,8	83,9	153,3	0,2	-66,5	249	3,7	55	46,7	6,5
Mänttä-Vilppula	-1,5	-0,2	-50,5	-24,1	64,8	59,7	187,9	-7,2	16	117	2,2	53,5	37	6,4
Nivala	-0,3	-11,7	-0,7	-5,4	68,2	52,5	179,9	-7,3	-33,1	266	0,8	72,6	38	7,1
Nurmes	-1,3	-9,7	-9,1	-10,4	62	59,3	202,9	-4	13,2	119	1,6	51,2	61,7	6,9
Paimio	0,3	3,9	-21,3	-16,1	75,1	70,9	130,7	1,2	-109,8	340	1,9	61,6	49,5	-
Parainen	-0,3	-7,7	-4,5	-8,1	74	89,8	142,7	-0,3	-79,4	261	2,6	65,1	43,7	7
Parkano	-1	-7,4	-38,0	-37,5	65,1	93,6	185,3	-2,1	-7,1	177	2	52,2	29,2	6,9
Pieksämäki	-1,4	-5,8	-13,0	-20,6	64,3	59,8	176,2	-3,6	1,1	67	2,3	60,6	49	6,3
Pietarsaari	-0,3	0,2	-3,6	0,5	71	64,7	149	-2,4	135	197	7,9	66,6	54,2	7,4
Pudasjärvi	-1,3	-13,2	-1,8	-26,7	58,4	60,8	224,2	-8,7	-5,4	182	1,8	62,2	29	7,2
Koko maa	0,3	2,6	-4,3	14	68,6	66,3	141,8	2,9	0	375	6,2	74,9	58,7	6,9

ELINVOIMAINDEKSI
VETOVOIMAINDEKSI

Kunta	Väestönmuutos (%) keskimäärin 2014–2017	Avoimen sektorin työpaikka-kehitys (muutos-%) 2010–2015	Julkisen sektorin työpaikka-kehitys (muutos-%) 2010–2015	Teollisuuden toimialan työpaikka-kehitys (muutos-%) 2010–2015	Työllisyysaste % 2016	Yrityskanta 1000 as. kohden 2017/Q1	Taloudellinen huoltosuhte 2016	Muuttovetoima 1000 as. kohden keskimäärin 2013–2016	Nettopendelöinnin määrä 1000 as. kohden keskimäärin 2013–2015	Valmistuneiden asuntojen määrä 10000 asukasta kohden yhteensä 2010–2016	Vieraskielisten ja koululaisten %-osuus keskimäärin 2014–2017	Opiskelijoiden ja koululaisten määrä 1000 as. kohden keskimäärin 2014–2016	Joukkoliikennepysäkkien saavutettavuus 250 m etäisyydellä (%-osuus väestöstä) 2014	MDI:n kuntakyselyn tulosarvosanat elinvoimapolitiikasta 2017
	Raahe	-0,5	-8,2	-1,7	-13,3	64,4	45,3	181,2	-8,8	64,7	313	2,4	70	57,5
Raasepori	-0,7	-11,8	0,3	-28,6	71,3	87,5	145,6	-2,8	-42,9	134	4,3	66	39,4	6,8
Rauma	-0,2	-10,3	-4,7	-26,2	68,4	57,4	149,3	0,6	4,3	174	4,3	74,6	18,4	7,6
Riihimäki	-0,3	-2,9	-6,1	-7,6	69,7	51,1	136	0	-44,3	365	4,6	70,5	15,5	6,9
Saarijärvi	-1,4	-18,8	-9,1	-21,6	61,9	73	196,4	-7,8	-27,9	206	1,2	60,3	43,1	6,8
Salo	-0,7	-25,9	-13,1	-49	65,5	74,6	167,9	-3,5	-21,8	169	5,8	66,2	48,2	7,3
Sastamala	-0,7	-7,8	-14,4	-20	67,7	81,1	168,4	-2,8	-40,8	208	2,5	62,7	53,6	6,6
Savonlinna	-1,1	-9,3	-4,4	-7,6	63,7	59,7	178,1	-2,8	1,6	142	3,4	70,9	56,5	6,2
Somero	-0,6	-6,1	-5,2	-22	69,1	92,5	172,4	1,9	-64,1	217	2,9	53,8	26,7	7,5
Suonenjoki	-0,6	-0,7	-19,2	-1	65,8	64,4	182,5	1,3	-26,4	200	2,2	56,1	44,2	7,2
Tornio	-0,5	-7,9	-4,3	-12,7	66,1	64,8	160,1	-5,8	8,8	271	2,5	81,1	49,8	7,1
Uusi-kaupunki	0,5	15,6	-13,2	27,1	72,3	72,4	143,8	0,4	28,9	146	2,4	50,9	55,1	7
Valkeakoski	0	-12,8	-8,7	-19,4	66,2	44,4	170,6	4,4	-46,6	274	3,3	68,1	70,3	7,2
Varkaus	-1,1	-10,6	-0,6	-15,6	60,3	50,6	189	-4	39,4	59	3	67,6	77,7	6,6
Viitasaari	-1,8	-17,1	-0,7	-35,2	61,5	73,4	200,2	-3,3	-8,8	243	1	64,2	38,9	7,3
Ylivieska	0,8	5	0,2	13,3	68,6	55	154,3	3,7	23,7	692	1,4	77,6	34,3	6,4
Ähtäri	-1,5	-13	-11,4	-16,1	68,4	80,7	172,3	-10,6	-13,5	225	1	59,4	36,4	6,7
Äänekoski	-1,2	-14,8	-10,5	-19,5	63,1	48	186,4	-8,8	11,1	147	1,5	65,4	42	6,8
Koko maa	0,3	2,6	-4,3	14	68,6	66,3	141,8	2,9	0	375	6,2	74,9	58,7	6,9